

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2007 m. gruodžio 12 d.*

Sujungtose bylose T-101/05 ir T-111/05

BASF AG, įsteigta Liudvigshafene (Vokietija), atstovaujama *barrister* N. Levy, *solicitor* J. Temple-Lang ir advokato C. Feddersen,

ieškovė byloje T-101/05,

UCB SA, įsteigta Briuselyje (Belgija), atstovaujama advokatų J. Bourgeois, J.-F. Bellis ir M. Favart,

ieškovė byloje T-111/05,

prieš

Europos Bendrijų Komisija, byloje T-101/05 atstovaujama A. Whelan ir F. Amato, o byloje T-111/05 – iš pradžių O. Beynet ir F. Amato, vėliau X. Lewis ir F. Amato,

atsakovę,

* Proceso kalbos: anglų ir prancūzų

dėl prašymo panaikinti arba sumažinti ieškovėms 2004 m. gruodžio 9 d. Komisijos sprendimu 2005/566/EB, susijusiu su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-2/37.533 – Cholino chloridas) (santrauka paskelbta OL L 190, 2005, p. 22), paskirtas baudas,

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(antroji kolegija),

kurį sudaro pirmininko pareigas einantis A.W. H. Meij, teisėjai N. J. Forwood ir S. Papasavvas,

posėdžio sekretorė C. Kantza, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. vasario 13 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

¹ 2004 m. gruodžio 9 d. Sprendimu 2005/566/EB, susijusiu su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-2/37.533 – Cholino chloridas) (santrauka paskelbta OL L 190, 2005, p. 22, toliau – Sprendimas),

Komisija konstatavo, kad keletas įmonių, dalyvaudamos susitarimuose ir suderintuose veiksmuose dėl kainų nustatymo, rinkų pasidalijimo ir bendrai veikdamos prieš konkurentus cholino chlorido sektoriuje EEE, pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (Sprendimo 1 straipsnis).

- 2 Dėl atitinkamo produkto Komisija pažymi, kad cholino chloridas priklauso vandenyje tirpstančių B komplekso vitaminų (vitaminų B 4) grupei. Jis daugiausia naudojamas gyvūnų pašarų pramonėje kaip tradicinis pašarų (naminiams paukščiams ir kiaulėms) papildas. Jis parduodamas kaip 70 % tirpalas arba miltelių, sumaišytų su išdžiovintais grūdais arba siliciu, forma, kurių koncentracija yra nuo 50 % iki 60 %. Cholino chlorido dalis, kuri nėra naudojama kaip gyvūnų pašarų papildas, rafinuojama, siekiant išgauti gryniausią produktą (farmacinė kokybė). Be gamintojų, cholino chlorido rinkoje veikia perdirbėjai, kurie iš gamintojų perka skystą produktą ir jį gamintojo arba savo sąskaita transformuoja į cholino chloridą, sumaišytą su grūdais ar siliciu, ir platintojai.
- 3 Iš Sprendimo 3 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija cholino chlorido sektoriaus tyrimą pasauliniu lygiu pradėjo 1999 m. balandžio mėn. gavusi Jungtinių Amerikos Valstijų gamintojo *Bioproducts* prašymą sušvelninti bausmę. Buvo tiriamas laikotarpis nuo 1992 m. iki 1998 m. pabaigos. Sprendimo 45 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė, kad Kanados gamintojas *Chinook* su ja buvo susisiekęs dar 1998 m. lapkričio 25 d. ir gruodžio 3 d. bei 16 d. dėl nagrinėjamo kartelio, tačiau tuo metu ji nepradėjo tyrimo.
- 4 Remiantis Sprendimo 64 konstatuojamąja dalimi, EEE nagrinėjamas kartelis buvo vykdomas dviem skirtingais, tačiau glaudžiai susijusiais lygiais, t. y. pasauliniu lygiu ir Europos lygiu. Pasauliniu lygiu gamintojai *Bioproducts* (JAV), *Chinook* (Kanada), *Chinook Group Limited* (Kanada), *DuCoa* (JAV), penkios *Akzo Nobel* grupės

bendrovės (Nyderlandai) ir ieškovės nuo 1992 m. birželio mėn. iki 1994 m. balandžio mėn. dalyvavo (tiesiogiai arba netiesiogiai) antikonkurencinėje veikloje. Šią veiklą iš esmės sudarė kainų pakėlimas pasauliniu lygiu, ypač EEE, ir perdirbėjų kontrolė, ypač EEE, siekiant užtikrinti, kad pastarieji nepakenktų sutarties kainų padidinimams, ir pasidalyti pasaulinę rinką, pasitraukiant Šiaurės Amerikos gamintojams iš Europos rinkos, o Europos gamintojams pasitraukiant iš Šiaurės Amerikos rinkos. Komisija nuo 1992 m. birželio mėn. (Meksikas, Meksika) iki 1994 m. balandžio mėn. (Johor Bahru, Malaizija) nustatė devynis pasaulinio lygio kartelio susitikimus. Pats svarbiausias susitikimas įvyko 1992 m. lapkričio mėn. Liudvigshafene (Vokietija).

- 5 Tik Europos gamintojai (BASF, UCB ir penkios *Akzo Nobel* grupės bendrovės) dalyvavo susitikimuose dėl kartelio Europos lygiu įgyvendinimo, kuris veikė nuo 1994 m. kovo mėn. iki 1998 m. spalio mėnesio. Komisija nustatė penkiolika su juo susijusių susitikimų, kurie vyko nuo 1994 m. kovo mėn. (Schotenas, Belgija) iki 1998 m. spalio mėn. (Briuselis, Belgija, arba Achenas, Vokietija). Pagal Sprendimo 65 konstatuojamąją dalį šie susitikimai padėjo įgyvendinti pasauliniu lygiu sudarytą susitarimą. Jų tikslas buvo nuolat kelti kainas visoje EEE atsizvelgiant į rinkų ir individualių klientų pasidalijimą, taip pat kontroliuoti Europos perdirbėjus, kad būtų išlaikytas aukštas kainų lygis.

- 6 Remiantis Komisijos vertinimais, pasauliniai susitarimai ir Europos susitarimai, tiek kiek jie susiję su EEE, buvo sudaryti vykdant bendrą projektą, nustatantį kartelio narių veiksmų gaires ir apribojantį jų individualų komercinį elgesį, siekiant vieno ekonominio antikonkurencinio tikslo, t. y. iškreipti normalias konkurencijos sąlygas EEE. Todėl Komisija mano, kad susitarimus, sudarytus pasauliniu lygiu ir Europos lygiu, reikia laikyti vienu su EEE susijusiu sudėtinu ir tęstiniu pažeidimu, kuriame Šiaurės Amerikos gamintojai dalyvavo tam tikrą laiką, o Europos gamintojai – visą nagrinėjamą laikotarpį.

- 7 Dėl Sprendimo adresatų nustatymo Komisija minėto sprendimo 166 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad penkios *Akzo Nobel* grupės bendrovės (toliau bendrai – *Akzo Nobel*), BASF, *Bioproducts*, *Chinook*, *DuCoa* ir UCB yra atsakingos už pažeidimą. Tačiau *Ertisa*, Ispanijos bendrovei, kuria priklauso 50 % Ispanijos rinkos, Sprendimas nebuvo skirtas, nes Komisija 178 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad iš esmės nepakanka įrodymų, patvirtinančių jos atsakomybę už nurodytas faktines aplinkybes.
- 8 Sprendimo 3 straipsnyje Komisija įmonėms adresatėms nurodė nedelsiant nutraukti pažeidimą, nurodytą Sprendimo 1 straipsnyje, jei jos to dar nepadarė, ir susilaikyti nuo konstatuotų neteisėtų veiksmų ar elgesio, taip pat nesiimti jokių priemonių, turinčių identišką ar panašų tikslą ar poveikį.
- 9 Dėl baudų skyrimo Komisija manė, kad Šiaurės Amerikos gamintojai (*Bioproducts*, *Chinook* ir *DuCoa*) nutraukė pažeidimą vėliausiai 1994 m. balandžio 20 d. po susitikimo Johor Bahru (žr. šio sprendimo 4 punktą). Remiantis Sprendimo 165 konstatuojamąja dalimi Komisija neturėjo įrodymų, patvirtinančių kitus kontaktus ar susitikimus, kuriuose būtų dalyvavę Šiaurės Amerikos gamintojai ir kuriuose jie būtų nustatę kainas EEE ar patvirtinę savo pirminius išipareigojimus neeksporuoti į Europą. Kadangi pirmasis Komisijos aktas dėl šio pažeidimo buvo parengtas 1999 m. gegužės 26 d., t. y. praėjus daugiau nei penkeriems metams nuo Šiaurės Amerikos gamintojų pažeidimo nutraukimo, Komisija, remdamasi 1974 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2988/74 dėl teisinių procedūrų ir sankcijų, taikomų pagal Europos ekonominės bendrijos taisykles dėl transporto ir konkurencijos, taikymo terminų (OL L 319, p. 1) 1 straipsniu ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų (EB) 81 ir (EB) 82 straipsniuose (OL L 1, 2003, p. 1), 25 straipsniu, neskyrė minėtiems gamintojams jokios baudos.

- 10 Kadangi Europos gamintojų dalyvavimas kartelyje tęsėsi iki 1998 m. rugsėjo 30 d., Komisija jiems paskyrė baudas, kurių bendra suma sudarė 66,34 mln. EUR.
- 11 Baudų dydžius Komisija nustatė remdamasi savo Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairėmis (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) ir savo pranešimu dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 207, 1996, p. 4, toliau – 1996 m. Pranešimas dėl bendradarbiavimo).
- 12 Sprendimo 187 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodė bendrus kriterijus, kuriais remdamasi ji nustatė baudų dydžius. Ji išreiškė savo ketinimą atsižvelgti į visas šio atvejo aplinkybes, ypač į pažeidimo sunkumą ir trukmę, nustatyti pakankamai atgrasomą baudą, kiekvienu konkrečiu atveju įvertinti kiekvienos darant pažeidimą dalyvavusios įmonės vaidmenį, atsižvelgti į galimas sunkinančias ar lengvinančias aplinkybes ir prireikus taikyti pranešimą dėl bendradarbiavimo.
- 13 Dėl pažeidimo sunkumo reikia pažymėti, jog Komisija, prieš nuspręsdama, kad įmonės Sprendimo adresatės padarė labai sunkų EB 81 straipsnio 1 dalies ir EEE susitarimo 53 straipsnio 1 dalies pažeidimą, atsižvelgė į jo pobūdį (kainų nustatymas, rinkų pasidalijimas, pasidalijimas klientais, suderinti antikonkurenciniai veiksmai) bei konkretų pažeidimo poveikį rinkai dėl jo vykdymo ir atitinkamos geografinės rinkos dydžio (visa EEE) (Sprendimo 190–198 konstatuojamosios dalys). Pagal gaires šis sunkumo laipsnis pateisina didesnę nei 20 mln. EUR baudą. Vis dėlto Komisija

Sprendimo 199 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad ji atsižvelgė į palyginti mažą cholino chlorido rinkos EEE vertę (52,6 mln. EUR 1997 m., t. y. paskutiniais visais pažeidimo metais).

- 14 Norėdama nustatyti pradinius baudų dydžius, Komisija pranešė, jog ji diferencijuos dalyvavusias bendroves, kad būtų atsižvelgta į skirtingas jų realias ekonomines galias stipriai pakenkti konkurencijai. Atsižvelgdama į tai, kad pažeidimas prasidėjo pasauliniu lygiu, dalyvaujant Šiaurės Amerikos gamintojams, kurie sutiko pasitraukti iš Europos rinkos, Komisija nusprendė, kad norint nustatyti darant pažeidimą dalyvavusių įmonių svarbą, reikia remtis šių įmonių turimomis pasaulinės rinkos dalimis (Sprendimo 200 ir 201 konstatuojamosios dalys).
- 15 Atsižvelgdama į 1997 m. turimas pasaulinės rinkos dalis Komisija *Chinook* su jos turima 19,3 % dalimi priskyrė pirmajai kategorijai, *DuCoa* su jos 16,3 % dalimi – antrajai kategorijai, UCB, *Bioproducts* ir *Akzo Nobel* su turimomis atitinkamai 13,4 %, 12,2 % ir 12 % rinkos dalimis – trečiajai kategorijai, o BASF su jos turima 9,1 % rinkos dalimi – ketvirtajai kategorijai. Taip suskirsčius UCB buvo paskirta 12,9 mln. EUR pradinė bauda, o BASF – 9,4 mln. EUR. Šios pradinės baudos buvo apskaičiuotos remiantis pirmajai kategorijai nustatyta 20 mln. EUR pradine bauda (Sprendimo 201 ir 202 konstatuojamosios dalys).
- 16 Norėdama užtikrinti pakankamą atgrasomąjį poveikį Komisija, atsižvelgdama į ieškovių apyvartą 2003 m. (UCB – 3 mlrd. EUR, BASF – 33,4 mlrd. EUR), padidino pradinę baudą BASF 2 kartus (Sprendimo 203 konstatuojamoji dalis).

- 17 Komisija taip pat kiekvienos iš ieškovių pradinę baudą jau taikius atgrasymo multiplikatorių dar padidino 10 % už kiekvienus visus pažeidimo metus ir 5 % už kiekvieną papildomą 6 ar daugiau mėnesių, tačiau trumpesnę nei vieneri metai, laikotarpį. Kadangi pažeidimas truko mažiausiai penkerius metus ir vienuolika mėnesių (nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 1998 m. rugsėjo 30 d.), Komisija pradines baudas padidino 55 %. Taip buvo nustatytos 29,14 mln. EUR BASF atveju ir 20 mln. EUR UCB atveju pagrindinės baudos (Sprendimo 206 ir 207 konstatuojamosios dalys).
- 18 BASF atveju buvo nustatyta sunkinanti aplinkybė dėl recidyvo, nes jos atžvilgiu jau buvo priimti du sprendimai, draudžiantys panašų antikonkurencinį elgesį. Tai 1969 m. liepos 24 d. Komisijos sprendimas 69/243/EEB, susijęs su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (IV/26.267 – Dažiosios medžiagos) (OL L 195, p. 11), ir 1994 m. liepos 27 d. Komisijos sprendimas 94/599/EB, susijęs su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (IV/31.865 – PVC) (OL L 239, p. 14). Dėl šios aplinkybės BASF skirtina pagrindinė bauda buvo padidinta 50 % iki 43,71 mln. EUR (Sprendimo 208 ir 219 konstatuojamosios dalys).
- 19 Atmetusi ieškovių pateiktus argumentus dėl lengvinančių aplinkybių, pagrįstus anks-tyvu pažeidimo nutraukimu, susitarimų netaikymu, ilgu tyrimu, sektoriaus krize ir drausminių priemonių taikymu su pažeidimu susijusiems darbuotojams įgyvendinant programą, skirtą laikytis konkurencijos normų, Komisija sumažino UCB nustatytą baudą dėl veiksmingo bendradarbiavimo ne pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo. Konkrečiai kalbant, nors Komisija turėjo informacijos tik apie pasaulinį kartelį, UCB 1999 m. liepos 26 d. informavo Komisiją apie pažeidimo egzistavimą Europos lygiu ir pranešė apie devynis susitikimus, įvykusius nuo 1994 m. kovo mėn. iki 1998 m. spalio mėnesio. Ši aplinkybė leido sumažinti pagrindinę baudą 25,8 %, t. y. iki 14,84 mln. EUR (Sprendimo 218 ir 219 konstatuojamosios dalys).

- 20 Dėl 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo Komisija Sprendimo 220 konstatuojamojoje dalyje nurodo, kad ieškovės bendradarbiavo su ja įvairiuose procedūros etapuose.
- 21 Atsakydama į 1999 m. gegužės 26 d. prašymą pateikti informaciją, BASF (pirmoji iš trijų Europos gamintojų, savanoriškai pateikusi įrodymus) 1999 m. birželio 15 d. pateikė ataskaitą, kurios G dalis buvo susijusi su cholino chloridu. Kadangi užduoti klausimai nebuvo susiję su šiuo produktu, Komisija Sprendimo 221 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad minėtos ataskaitos G dalies pateikimas turi būti laikomas savanorišku įrodymų pateikimu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus prasme. Tas pats pasakytina ir apie 1999 m. birželio 23 d. BASF pateiktus dokumentus, kuriuose buvo informacijos, susijusios su Liudvigshafeno susitikimu (Sprendimo 221 konstatuojamoji dalis).
- 22 Dėl šių įrodymų galios vertinimo Komisija pabrėžia, kad *Chinook* ir *Bioproducts* pateikti įrodymai buvo savaime akivaizdžiai lemiami įrodymai 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus prasme. Būtent 1999 m. gegužės 7 d. *Bioproducts* pateikti įrodymai paskatino Komisiją 1999 m. birželio 22 d. išsiųsti prašymus pateikti informaciją konkrečiai apie cholino chloridą. Vis dėlto BASF ataskaitos G dalis, nepaisant, remiantis turima informacija, jos ribotos vertės, gali būti laikoma pasaulinio lygio pažeidimą patvirtinančiu įrodymu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus prasme. Dėl Europos susitarimų Komisija pabrėžia, kad BASF tik nurodė, jog, nepaisant Europos gamintojų pastangų, joks veiksmingas susitarimas nebuvo sudarytas ar taikomas. Dėl 1999 m. liepos 16 d. BASF pranešimo pažymėtina, kad jame nebuvo pažeidimą patvirtinančios informacijos ir bet kuriuo atveju tai buvo atsakymas į 1999 m. birželio 22 d. prašymą pateikti informaciją. Be to, Komisija nurodė, kad 2002 m. lapkričio 4 d. BASF pranešimas, kuriuo buvo atsakyta į 2002 m. rugpjūčio 30 d. prašymą pateikti informaciją, buvo labai ribotos reikšmės

dviejų susitikimų atžvilgiu. Be to, BASF, gavusi pranešimą apie kaltinimus, informavo Komisiją, kad ji neginčija faktinių aplinkybių. Remdamasi šia informacija, Komisija 20 % sumažino BASF skirtiną baudą (Sprendimo 221–226 konstatuojamosios dalys).

23 Dėl UCB Komisija pripažino, kad 1999 m. liepos 26 d. pateikta informacija (žr. šio sprendimo 19 punktą) yra labai svarbi įrodant pažeidimą Europos lygiu, nors ir nebuvo pateiktas joks 1995–1998 m. laikotarpio dokumentas. Tačiau Komisija nemanė, kad papildoma 1999 m. rugsėjo 21 d. pateikta informacija turi tokią pačią svarbą. Be to, dalyvavimo pasauliniame kartelyje ginčijimas neleido Komisijai taikyti sumažinimo dėl faktinių aplinkybių neginčijimo. Todėl ji, remdamasi 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriumi, 30 % sumažino UCB skirtiną baudą (Sprendimo 227–231 konstatuojamosios dalys).

24 Šioje procedūroje ieškovėms buvo nustatytos tokios baudos:

— BASF – 34,97 mln. EUR,

— UCB – 10,38 mln. EUR.

Procesas ir šalių reikalavimai

25 Pareiškimais, kuriuos Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2005 m. vasario 25 d. (byla T-111/05, *UCB prieš Komisiją*) ir 2005 m. kovo 1 d. (byla T-101/05, *BASF prieš Komisiją*), ieškovės pateikė šiuos ieškinius.

- 26 Pareiškimu, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2005 m. kovo 2 d. (užregistruotas Nr. T-112/05), *Akzo Nobel*, taip pat Sprendimo adresatė, pateikė ieškinį dėl jo panaikinimo.
- 27 2006 m. liepos 25 d. laišku, išsiųstu atsakant į raštu pateiktą klausimą, BASF pranešė Pirmosios instancijos teismui apie pirmojo ir septintojo ieškinio pagrindų atsiėmimą.
- 28 2006 m. rugsėjo 7 d. Nutartimi Pirmosios instancijos teismo antrosios kolegijos pirmininkas, išklausęs šalis, nusprendė sujungti bylas T-101/05, T-111/05 ir T-112/05, kad pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 50 straipsnį būtų kartu vykdoma žodinė proceso dalis ir priimamas sprendimas.
- 29 Remdamasis teisėjo pranešėjo pranešimu Pirmosios instancijos teismas nusprendė pradėti žodinę proceso dalį ir, imdamasis proceso organizavimo priemonių, pateikė šalims rašytinius klausimus.
- 30 Išklausęs šalis šiuo klausimu per posėdį Pirmosios instancijos teismas pagal Procedūros reglamento 50 straipsnį nusprendė priimant sprendimą atskirti T-112/05 bylą nuo T-101/05 ir T-111/05 bylų.
- 31 Byloje T-101/05 BASF Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti jai Sprendimu paskirtą baudą arba iš esmės ją sumažinti,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas ir kitas jos šioje byloje patirtas išlaidas,

- nustatyti, Pirmosios instancijos teismo nuomone, tinkamas priemonės.

³² Byloje T-111/05 UCB Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti sprendimą arba bent panaikinti ar iš esmės sumažinti jai paskirtą baudą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

³³ Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

- atmesti ieškinius,

- priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

1. Pirminės pastabos

- ³⁴ BASF nurodo penkis ieškinio pagrindus, kuriuose ginčija Komisijos vertinimą dėl, pirma, paskirtos baudos atgrasomojo poveikio, antra, jos baudos padidinimo dėl recidyvo, trečia, jos bendradarbiavimo per administracinę procedūrą, ketvirta, bendro sumažinimo, kuris jai turėjo būti taikytas neatsižvelgiant į 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo, ir, penkta, pasaulio ir Europos lygio susitarimų kvalifikavimo kaip vieno ir tęstinio pažeidimo.
- ³⁵ UCB savo ruožtu nurodo tris ieškinio pagrindus, pagrįstus pasaulio ir Europos lygio susitarimų klaidingu kvalifikavimu kaip vieno ir tęstinio pažeidimo, klaidingu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu ir papildomai – šio pranešimo pažeidimu, net jei pasaulio ir Europos lygio susitarimai Pirmosios instancijos teismo būti pripažinti vienu ir tęstiniu pažeidimu.
- ³⁶ Pirmiausia reikia išnagrinėti pirmuosius keturis BASF ieškinio pagrindus, vėliau įvertinti, grindžiant bendrą ieškinio pagrindą dėl pažeidimo nedalomumo ir tęstinumo, nurodytų argumentų pagrįstumą ir galiausiai išnagrinėti antrąjį bei trečiąjį UCB ieškinio pagrindus.

2. Dėl pirmojo BASF ieškinio pagrindo, pagrįsto Reglamento Nr. 17, Reglamento Nr. 1/2003 ir gairių pažeidimu dėl baudos padidinimo 100 % siekiant atgrasomojo poveikio

Šalių argumentai

- 37 Savo ieškinyje BASF nurodo tris kaltinimus dėl baudos padidinimo siekiant atgrasomojo poveikio. Pirmiausia šis padidinimas prieštarauja 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamentui Nr. 17, Pirmajam reglamentui, įgyvendinančiam (EB 81) ir (EB 82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), ir Reglamentui Nr. 1/2003, taip pat gairėse nustatytiems tikslams. Antra, Komisija nenagrinėjo, ar toks padidinimas buvo būtinas atsižvelgiant į BASF elgesį. Trečia, šis padidinimas yra nesuderinamas su 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu.
- 38 Per posėdį BASF atsisakė pirmojo ir trečiojo šio ieškinio pagrindo kaltinimų. Grįsdama savo antrąjį kaltinimą ji tvirtina, kad Komisija, prieš padidindama baudą atgrasymo tikslu, privalėjo įvertinti, ar toks padidinimas būtinas nagrinėjamos įmonės atžvilgiu, atsižvelgiant į recidyvo galimybę. Bendrovės dydis nėra tinkamas faktorius atliekant minėtą vertinimą. Tačiau yra kitų veiksnių, kurie galėtų padėti nuspėti būsimą įmonės elgesį. Didelei įmonei atgrasymas nėra toks svarbus, nes, pavyzdžiui, jai gali būti pareikšti kolektyviniai ieškiniai ar smukti jos vertė biržoje. Atgrasymo svarba negali būti vertinama remiantis bendru įmonės dydžiu, o turi būti pagrįsta jos konkrečiu elgesiu. Tačiau Komisija, motyvuodama minėtą padidinimą, tik nurodė BASF pasaulinę apyvartą.
- 39 Kadangi tik galutinis baudos dydis leidžia nustatyti, ar nuobauda atgraso įmonę nuo pažeidimų ateityje, BASF tvirtina, kad poreikis padidinti baudą siekiant atgrasymo

turi būti įvertintas baudos apskaičiavimo pabaigoje, o ne viduryje. Be to, toks baudos padidinimas turi būt paaiškinamas (pranešime apie kaltinimus ir sprendime) nurodant kiekvienos bendrovės elgesį. Be to, Komisija privalo atsižvelgti į baudas, kurias nagrinėjama įmonė turėjo mokėti trečiosiose valstybėse už panašų teisės pažeidimą iki priimant sprendimą. BASF priduria, kad Komisija neteisingai padidino baudą atsižvelgdama į veiklą kitose visiškai nesusisijusiose rinkose. BASF pabrėžia, kad šiuo atveju nėra reikalingas joks papildomas padidinimas siekiant atgrasymo. Iš tikrųjų po 2001 m. lapkričio 21 d. Komisijos sprendimo 2003/2/EB, susisijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-1/37.512 – Vitaminai) (OL L 6, 2003, p. 1), BASF ėmėsi veiksmų, neturinčių precedento, užtikrinti, kad ateityje nepasikartotų jokie tokio pobūdžio veiksmai, ir tai ji nurodė atsakydama į pranešimą apie kaltinimus. Jos bendradarbiavimas per administracinę procedūrą ir baudos, kurias ji turėjo sumokėti trečiosiose valstybėse išnagrinėjus bylą *Vitaminai*, patvirtina atgrasymo nereikalingumą. Sprendime nėra pateikiama jokių įrodymų, galinčių paneigti BASF argumentus.

40 BASF mano, kad nors Komisija tvirtina, jog atgrasymas yra sudedamoji pažeidimo sunkumo dalis, o ne kiekvienos įmonės individualaus elgesio veiksnys, ji nepaaiškina, kodėl vienoms įmonėms buvo padidinta bauda siekiant atgrasymo, o kitoms – nebuvo. BASF priduria, kad dėl istorijos ir nagrinėjamo atvejo ryšio su byla *Vitaminai* (minėta šio sprendimo 39 punkte) Sprendimas 2003/2 negalėjo būti laikomas tinkamu pagrindu apskaičiuojant BASF baudą ar vertinant atgrasymo klausimą, nes Komisija nepaaiškino, kodėl ji dėl kelių su vitaminais susijusių kartelių nepriėmė vieno sprendimo.

41 BASE, atsakydama į Komisijos argumentą, jog nekaltumo prezumpcija neleidžia vertinti būsimo neteisėto elgesio, pabrėžia, kad klausimas, į kurį reikia atsakyti, yra toks: ar įmonė, žinodama apie savo elgesio neteisėtumą ir imdamasi priemonių

prieš jo atnaujinimą, turi būti papildomai atgrasyta. Toks tyrimas nėra susijęs su nekaltumo prezumpcija.

42 Komisija ginčija šio ieškinio pagrindo pagrįstumą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

43 Reikia priminti, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnyje ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnyje numatytų baudų tikslas yra nubausti už neteisėtą elgesį ir užkirsti jam kelią ateityje. Taigi atgrasymas yra vienas iš baudos tikslų (2006 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *BASF prieš Komisiją*, T-15/02, Rink. p. II-497, toliau – sprendimas *Vitaminai*, 218 ir 219 punktai).

44 Gairėse šis tikslas nurodytas 1 punkto A dalyje, pagal kurią „būtina <...> nustatyti tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasomąjį poveikį“.

45 Be to, baudų atgrasomasis pobūdis yra vienas iš veiksnių, kuriais remiantis turi būti nustatytas pažeidimų sunkumas (1997 m. liepos 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ferriere Nord prieš Komisiją*, C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 33 punktas).

- 46 Šioje byloje reikia pažymėti, kad padidindama BASF pradinę baudą Komisija neįvertino recidyvo tikimybės. Iš tikrųjų, kaip matyti iš Sprendimo 203 konstatuojamosios dalies (žr. šio sprendimo 16 punktą), ji atsižvelgė tik į šios įmonės dydį.
- 47 Vis dėlto reikia pažymėti, kad BASF recidyvo tikimybės neįvertinimas neturi jokios reikšmės šio padidino teisėtumui. Iš tikrųjų nusistovėjusioje teismų praktikoje buvo pripažinta, kad įmonės dydis gali būti vertinimo kriterijus nustatant skirtingos baudos dydį. Šį veiksni galima naudoti kaip įtakos, kurią atitinkama įmonė gali daryti rinkai, rodiklį (žr. 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 233–236 punktus ir juose minimą teismų praktiką).
- 48 Dėl etapo, kada turi būti įvertinta būtinybė taikyti koeficientą, kad būtų užtikrintas baudos atgrasomasis pobūdis, pakanka pažymėti, kad atgrasymo reikalavimais yra grindžiamas visa baudos dydžio nustatymo procedūra, o ne vienas jos etapas (43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 238 punktą).
- 49 Dėl poreikio taikyti tokį koeficientą šios bylos aplinkybėmis reikia pažymėti, kad BASF 2003 m. bendra apyvarta buvo 33,4 mlrd. EUR, o tai rodo, kad ši įmonė yra gerokai didesnė už UCB ir *Akzo Nobel*.
- 50 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija nepažeidė Reglamentų Nr. 17 ir Nr. 1/2003. Ji taip pat nenukrypo nuo gairių, nusprenddama, kad, atsižvelgiant į BASF dydį, dėl atgrasymo buvo būtina padvigubinti pradinę baudą nuo 9,4 iki 18,8 mln. EUR.

51 Kalbant apie priemones, kurių ėmėsi BASF, kad užkirstų kelią recidyvui, jos bendradarbiavimą ir trečiosiose šalyse paskirtas nuobaudas, reikia patikrinti, kiek šios aplinkybės skatino Komisiją sumažinti baudą, vertinant poreikį atgrasyti BASF.

52 Dėl priemonių, kurių BASF ėmėsi siekdama užkirsti kelią recidyvui, reikia konstatuoti, kad, nepaisant priemonių, skirtų laikytis konkurencijos teisės, apimties, tai negali paneigti padaryto pažeidimo realumo. Įmonės atitikties programos priėmimas neįpareigoja Komisijos dėl šios aplinkybės sumažinti baudos (43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 266 ir 267 punktai). Tokiomis aplinkybėmis tvirtinimas, kad dėl Sprendimu 2003/2 paskirtų baudų neberekėjo atgrasyti BASF už veiksmus cholino chlorido sektoriuje, taip pat turi būti atmestas. Iš tikrųjų baudos BASF paskyrimas už įvairią antikonkurencinę veiklą, susijusią su kitais vitaminais, visiškai nepažeidžia padaryto pažeidimo realumo ir todėl neįpareigoja Komisijos dėl to sumažinti baudos.

53 Dėl nuobaudų trečiosiose valstybėse reikia pažymėti, jog atgrasymas, kurio Komisija turi teisę siekti nustatydamas baudos dydį, skirtas užtikrinti, kad įmonės, vykdydamos savo veiklą Bendrijoje arba EEE, laikytųsi Sutartyje nustatytų konkurencijos normų. Todėl baudos, skirtos už Bendrijos konkurencijos normų pažeidimą, atgrasomasis pobūdis negali būti nustatytas nei atsižvelgiant tik į konkrečią nubaustos įmonės padėtį, nei į tai, ar ji laikėsi konkurencijos normų, nustatytų trečiosiose valstybėse už EEE ribų (43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 269 punktas ir jame minima teismų praktika).

54 Kalbant apie BASF bendradarbiavimą per administracinę procedūrą, Komisija pripažino jos bendradarbiavimo realumą tyrimo metu ir dėl to sumažino baudą, taikiusi 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo (šiuo klausimu žr. 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 268 punktą). Todėl klausimas, ar šis bendradarbiavimas buvo vertas didesnio baudos sumažinimo, turi būti sprendžiamas nagrinėjant trečiąjį ieškinio pagrindą.

55 Todėl pirmasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

3. Dėl antrojo BASF nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto teisinio saugumo ir proporcingumo principų pažeidimu dėl baudos padidinimo 50 % įvertinus recidyvą ir dėl klaidingo šio padidinimo apskaičiavimo

Šalių argumentai

56 Pirmiausia BASF tvirtina, kad Reglamentuose Nr. 17 ir Nr. 1/2003 nėra aiškios teisinės bazės padidinti baudos dėl recidyvo. Kadangi pažeidimai, už kuriuos BASF 1969 m. ir 1994 m. buvo paskirtos baudos, neturi jokios reikšmės pažeidimo, dėl kurio buvo priimtas sprendimas, sunkumui ir trukmei, Komisija, atsižvelgdama į minėtas nuobaudas, pažeidė teisinio saugumo principą. Iš Reglamento Nr. 2988/74, Reglamento Nr. 1/2003 25 straipsnio ir teisinio saugumo principo matyti, kad sankcijai už recidyvą turi būti taikomos senaties taisyklės, siekiant išvengti absurdiškų pasekmių, kaip antai baudos neskyrimas Šiaurės Amerikos gamintojui už dalyvavimą kartelyje 1994 m. dėl senaties termino pasibaigimo, tuo tarpu BASF baudžiant už pažeidimą, padarytą 1964 metais. Iš esmės tai, kad bendrovė negali būti baudžiama už prieš penkerius metus padarytą pažeidimą, tačiau gali būti griežčiau baudžiama už

pažeidimą, kurio senatis yra suėjusi jau seniai, yra neracionalu. BASF mano, kad nors gairės yra klaidingos, nes nenumato termino, kuriam praėjus negalima atsižvelgti į ankstesnį pažeidimą vertinant recidyvą, vis dėlto valstybių narių teisės aktuose toks terminas yra numatytas. BASF teigia, kad nors padidinant baudą dėl recidyvo nebuvo atsižvelgta į Sprendimą 69/243 (žr. šio sprendimo 18 punktą), reikia pripažinti, jog šis padidinimas yra klaidingas arba Komisija taip pat mano, kad šiuo klausimu nereikia atsižvelgti į prieš keturiasdešimt metų padarytą pažeidimą.

57 Nesant nuostatos, numatančios senaties terminą atsižvelgti į ankstesnius pažeidimus vertinant recidyvą, Komisija, BASF nuomone, turėjo protingai ir proporcingai aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis pasinaudoti savo diskrecija. BASF tvirtina, kad šis teiginys juo labiau taikytinas, jei ankstesnis pažeidimas buvo padarytas labai seniai, kai Bendrijos konkurencijos teisė buvo mažai žinoma ir suprantama. BASF pabrėžia, kad antras Komisijos grindžiant recidyvą nurodytas sprendimas buvo priimtas 1994 m. ir yra susijęs su 1980–1984 m. laikotarpiu. Tačiau Komisija negali naudotis savo sprendimų priėmimo proceso lėtumu, kad bausdama už recidyvą galėtų remtis tokiais senais pažeidimais. Be to, Komisija nepadidino baudos dėl recidyvo Sprendime 2003/2, nors tai būtų buvę teisinga.

58 Be to, BASF mano, kad recidyvo konstatavimas remiantis daugiau nei dvidešimties metų senumo elgesiu suponuoja, jog abu pažeidimai yra to paties tipo, tačiau taip negali būti, jei jie susiję su skirtingomis rinkomis. Vis dėlto taip yra nagrinėjamu atveju, nes dažiosios medžiagos (Sprendimas 69/243), PVC (Sprendimas 94/599) ir cholino chloridas turi visiškai skirtingas rinkas.

- 59 Bet kuriuo atveju nagrinėjamo padidrinimo apskaičiavimas yra neteisėtas, nes Komisija pagal 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* (T-220/00, Rink. p. II-2473) 226 ir 229 punktus minėtą padidrinimą turėjo taikyti pradiniam baudos dydžiui, t. y. 9,4 mln. EUR, prieš jį padidinant dėl įmonės dydžio ar siekiant atgrasyti (žr. šio sprendimo 15 punktą), o ne pagrindinei 29,14 mln. EUR baudai (žr. šio sprendimo 17 ir 18 punktus).
- 60 Komisija pirmiausia pabrėžia, kad apskaičiuodama baudą ji neatsižvelgė į BASF dalyvavimą vitaminų kartelyje, dėl kurio buvo priimtas Sprendimas 2003/2. Ji taip pat nurodo, kad Sprendimas 94/599 buvo priimtas pažeidimo, susijusio su cholino chloridu, laikotarpiu. Be to, priimant naują pažeidimą konstatuojantį sprendimą įmonės kaltę apsunkina jos elgesio nepasikeitimas ir nesvarbu, kiek laiko praėjo nuo pirmo pažeidimo iki su juo susijusio sprendimo priėmimo. Komisija nesupranta, kodėl aplinkybė, kad ankstesni BASF pažeidimai buvo susiję su skirtingomis rinkomis, galėtų neleisti padidinti baudos, juo labiau kad visų šių pažeidimų pobūdis yra labai panašus.
- 61 Dėl teisinio saugumo principo Komisija tvirtina, kad paskirdama baudas ji atsižvelgia į universalias taisykles, pavyzdžiui, proporcingumo principą, taip pat, remdamasi teismų praktika, – į konkrečias sankcijų nustatymo taisykles, pavyzdžiui, aplinkybes, galinčias apsunkinti ar palengvinti pažeidimą padariusio asmens atsakomybę. Įmonė negali reikalauti lengvinančių aplinkybių taikymo apskaičiuojant baudą ir tuo pačiu metu iš principo atmesti galimybę atsižvelgti taip pat ir į sunkinančias aplinkybes. Be to, recidyvas yra aiškiai nurodytas gairių 2 punkto pirmoje įtraukoje kaip viena iš sunkinančių aplinkybių, o BASF apie tai buvo įspėta pranešimo apie kaltinimus 217 punkte.

- 62 Dėl ankstesnių pažeidimų senumo Komisija teigia, kad teismų praktika yra patvirtinusi pagrindinės baudos padidinimą 50 % dėl recidyvo, remiantis pažeidimu, dėl kurio buvo priimtas sprendimas prieš dvidešimt metų, o tai leidžia šioje byloje atsižvelgti į Sprendimą 94/599. Komisija mano, kad šio pastarojo sprendimo pakanka taikyti nagrinėjamą padidinimą, net neatsižvelgiant į Sprendimą 69/243. Be to, aplinkybė, kad apskaičiuojant baudą Sprendime 2003/2 nebuvo remiamasi ankstesniais konkrečiais pažeidimais kaip sunkinančiomis aplinkybėmis, netrukdo Komisijai to padaryti vėlesniame sprendime.
- 63 Dėl kaltinimo, kad klaidingai buvo apskaičiuotas padidinimas, Komisija pabrėžia, jog BASF painioja pradinį baudos dydį (žr. šio sprendimo 15 punktą) su pagrindine bauda, kuri nustatoma atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę (žr. šio sprendimo 17 punktą). Remiantis šio sprendimo 59 punkte minėtu sprendimu *Cheil Jedang prieš Komisiją*, būtent paskutinė suma yra didinama nustačius sunkinančias aplinkybes, kaip Komisija nurodo tai dariusi šioje byloje.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 64 Pirmiausia reikia atmesti BASF argumentą, jog recidyvo pripažinimas reikalauja, kad pažeidimai būtų susiję su ta pačia prekių rinka. Iš tikrųjų pakanka, kad Komisija nustatytų tos pačios EB sutarties nuostatos pažeidimus.
- 65 Taip pat reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalis yra teisinė bazė, kuria remdamasi Komisija įmonėms ar įmonių asociacijoms gali paskirti baudas už EB 81 ir EB 82 straipsnių pažeidimus.

Pagal šias nuostatas, nustatant baudos dydį, reikia atsižvelgti į nagrinėjamo pažeidimo trukmę ir sunkumą. Pažeidimo sunkumas nustatomas atsižvelgiant į daugelį kriterijų, kuriuos vertindama Komisija turi didelę diskreciją. Atsižvelgimas į sunkiančias aplinkybes nustatant baudą atitinka Komisijos funkciją užtikrinti konkurencijos taisyklių laikymąsi (2007 m. vasario 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 24 ir 25 punktai).

66 Be to, vertinant padaryto pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į galimą recidyvą (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 91 punktas ir minėto sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 26 punktas), o pastarasis kriterijus gali pateisinti nemažą pagrindinės baudos padidinimą (2003 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Michelin prieš Komisiją*, T-203/01, Rink. p. II-4071, 293 punktas). Atsižvelgiant į šią teismų praktiką reikia atmesti BASF tvirtinimus, kad, pirma, jos ankstesni pažeidimai neturi jokios reikšmės nagrinėjamo pažeidimo sunkumui ir, antra, nėra jokios aiškios teisinės bazės, leidžiančios padidinti baudą dėl recidyvo.

67 Dėl kaltinimo, pagrįsto tariama pareiga pripažinti galimybės atsižvelgti į galimą recidyvą ribojimą laike, reikia pažymėti, kad maksimalaus termino konstatuoti recidyvą nenumatymas Reglamentuose Nr. 17 ir Nr. 1/2003 arba gairėse nepažeidžia teisinio saugumo principo. Iš tikrųjų recidyvo konstatavimas ir jo konkrečių požymių vertinimas priklauso Komisijos diskrecijai ir ji gali pasirinkti, į kuriuos veiksnius atsižvelgti nustatant baudos dydį. Todėl norėdama tai konstatuoti Komisija negali būti ribojama galimu senaties terminu. Šiuo klausimu reikia priminti, kad recidyvas yra svarbus veiksnys, kurį Komisija turi įvertinti, nes atsižvelgiant į jį siekiama įmones, linkusias nesilaikyti konkurencijos taisyklių, skatinti pakeisti savo elgesį. Komisija

kiekvieniu atveju gali atsižvelgti į tokį polinkį patvirtinančius įrodymus, įskaitant, pavyzdžiui, laiką tarp nagrinėjamų pažeidimų (65 punkte minėto sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją* 37–39).

- 68 Šioje byloje Komisijos pasirinkti sprendimai pagrįsti recidyvo vertinimą (žr. šio sprendimo 18 punktą) įrodo, kad BASF konkurencijos taisykles pažeidinėjo nuo 1964 m. iki 1967 m. (kainų didinimo normos ir šio didinimo taikymo dažiųų medžiagų sektoriuje sąlygų nustatymas) ir nuo 1980 m. rugpjūčio mėn. iki 1984 m. gegužės mėn. („rekomenduojamų“ kainų ir „rekomenduojamų“ kvotų nustatymas bei suderintų veiksmų planavimas siekiant pakelti kainas ir prižiūrėti jų taikymą).
- 69 Reikia pažymėti, kad paskutinio iš šių pažeidimų užtenka pateisinti BASF paskirtos pagrindinės baudos padidinimą 50 % (šiuo klausimu žr. 66 punkte minėto sprendimo *Michelin prieš Komisiją* 293 punktą).
- 70 Bet kuriuo atveju Pirmosios instancijos teismas pabrėžia, kad jo neribotos jurisdikcijos įgyvendinimas gali pateisinti papildomos informacijos, kurios pagal EB 253 straipsnyje numatytą motyvavimo pareigą nurodyti sprendime nebūtina, pateikimą ir atsižvelgimą į ją (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *KNP BT prieš Komisiją*, C-248/98 P, Rink. p. I-9641, 40 punktas).
- 71 Todėl reikia atsižvelgti į tai, kad BASF taip pat buvo 1986 m. balandžio 23 d. Komisijos sprendimo 86/398/EEB, susijusio su (EB 81) straipsnio taikymo procedūra (IV/31.149 – Polipropilenas) (OL L 230, p. 1), adresatė. Pirmosios instancijos teismui 1991 m. gruodžio 17 d. priėmus sprendimą *BASF prieš Komisiją* (T-4/89, Rink. p. II-1523), BASF buvo paskirta 2,125 mln. ekiu bauda už dalyvavimą susitarimuose ir suderintuose veiksmuose, siekiant nustatyti savo komercinę politiką,

rekomenduojamas kainas bei susitarti dėl priemonių šiuo klausimu, padidinti kainas ir pasidalyti rinką nuo 1978 m. pabaigos arba 1979 m. pradžios iki 1983 m. lapkričio mėnesio. Per posėdį atsakydama į klausimus Komisija negalėjo paaiškinti, kodėl nebuvo atsižvelgta į šį sprendimą, nors jis buvo paminėtas pranešimo apie kaltinimus 29 punkte.

72 Atsižvelgiant į tai, reikia konstatuoti, kad BASF nuo 1964 m. iki 1993 m. beveik trylika metų pažeidinėjo konkurencijos normas. Taigi pagrindinės baudos padidinimas 50 % yra tinkamas.

73 Kaltinimas, pagrįstas klaidingu padidinimo dėl recidyvo apskaičiavimu, taip pat turi būti atmestas, nes jis yra susijęs su BASF painiojimu pradinio baudos dydžio ir pagrindinės baudos sąvokų (žr. šio sprendimo 15–17 punktus). Iš tikrųjų pagal BASF grindžiant savo tvirtinimus nurodytą šio sprendimo 59 punkte minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 229 punktą procentinis padidinimas ar sumažinimas dėl sunkinančių ar lengvinančių aplinkybių turi būti taikomas pagrindinei baudai, nustatytai atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę. Būtent tai ir padarė Komisija šioje byloje, ir tai įrodo Sprendimo 219 konstatuojamoji dalis (žr. šio sprendimo 17 ir 18 punktus). Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad šios bylos aplinkybėmis BASF pasiūlytas skaičiavimo metodas turėtų tas pačias pasekmes.

74 Todėl turi būti atmestas visas antrasis ieškinio pagrindas.

4. *Dėl trečiojo BASF nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto klaidingu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu*

Šalių argumentai

75 BASF mano, kad jai taikytas 20 % sumažinimas pagal 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių (žr. šio sprendimo 22 punktą) yra per mažas, atsižvelgiant į bendradarbiavimo apimtį. Remdamasi proporcingumo principu Komisija turėjo kiekvienai įmonei sumažinti baudas proporcingai bendradarbiavimui. Pagal nusistovėjusią Komisijos praktiką BASF turėjo teisę į 10 % sumažinimą dėl jai inkriminuojamų aplinkybių neginčijimo. Iš to matyti, kad jos išankstinis, visiškas ir savanoriškas bendradarbiavimas, ir ne tik aplinkybių neginčijamas, turėjo būti įvertintas gerokai didesniu sumažinimu nei suteikti 10 %.

76 Iš tikrųjų Sprendimas nepateikė objektyvios ir tikslios BASF bendradarbiavimo analizės, nes jame tik klaidingai aprašomas tam tikrų pranešimų turinys, nieko nekalbama apie kitus šio bendradarbiavimo svarbius aspektus, o BASF neleidžiama pateikti savo nuomonės dėl tam tikro Komisijos atlikto bendradarbiavimo vertinimo. Šie trūkumai, BASF nuomone, taip pat rodo gero administravimo principo pažeidimą.

77 BASF, grįsdama savo tvirtinimus, nurodo, kad Sprendime Komisija:

— nemini jos 1999 m. gegužės 6 d. laiško, kuriuo ji ją informavo apie neteisėtų susitarimų vitaminų sektoriuje egzistavimą, dėl kurių JAV valdžios institucijos

pradėjo tyrimą, ir paprašė susitikti tai aptarti išsamiau. BASF mano, kad Komisija pametė šį laišką,

- nemini 1999 m. gegužės 17 d. įvykusio susitikimo, per kurį ji apibūdino keletą slaptų susitarimų ir pateikė informacijos, kuri turėjo realios reikšmės nustatant pažeidimą, įskaitant informaciją apie neišvengiamą teismo susitarimo su JAV valdžios institucijomis sudarymą, kuris buvo pasirašytas 1999 m. gegužės 19 d. ir buvo taip pat susijęs su cholino chloridu,

- nemini jos 1999 m. gegužės 21 d. laiško, kuriuo ji atsiuntė dokumentus, susijusius su JAV vykusi tyrimu. BASF mano, kad Komisija pametė šį laišką,

- klaidingai aiškina jos 1999 m. liepos 23 d. pranešimą,

- neišsamiai aprašo 1999 m. gegužės 26 d. prašymą pateikti informaciją, nes nepripažįsta, jog birželio 15 d. ataskaita ir 1999 m. birželio 23 d. pranešimas buvo pateikti savanoriškai,

- klaidingai nusprendė, kad jos 1999 m. liepos 16 d. pranešimas yra atsakymas į 1999 m. birželio 22 d. prašymą pateikti informaciją.

- 78 Neįmanoma paaiškinti neatsižvelgimo į 1999 m. gegužės 6 d. laišką ir į 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą, nes jie buvo nurodyti Sprendimo 2003/2 127 konstatuojamojoje dalyje.
- 79 Esminių bylos dokumentų praradimas Komisijai sutrukdė išsamiai įvertinti BASF bendradarbiavimą. BASF Komisijos byloje negalėjo rasti 1999 m. gegužės 6 d. ir 21 d. laiškų, nei informacijos (Komisijos pareigūno užrašų ar protokolo) apie 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą.
- 80 Komisijai pateiktų įrodymų galia negali būti ginčijama dėl to, kad pastaroji neleido pateikti papildomų įrodymų, būtent – BASF siūlomų žodinių liudijimų, reikalaujama pateikti tik rašytinių įrodymų. Šis reikalavimas neleido BASF pateikti svarbios informacijos, o tai ji būtų galėjusi padaryti, jei Komisija būtų paaiškinusi savo tvirtinimą atsisakydama į 1999 m. gegužės 6 d. laišką. Toks Komisijos elgesys prieštarauja gero administravimo principui.
- 81 BASF mano, kad Komisija turėjo užtikrinti 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo tinkamo protokolo parengimą. Net už bylą atsakingo asmens stenografiniai užrašai rodo, o Komisija to neginčija, kad susitikimas buvo esminis ir kad jame buvo išsamiai aptariami keletas sektorių, be kita ko, ir cholino chlorido sektorius. Šių užrašų neįtraukimas į cholino chlorido bylą yra taip pat gero administravimo principo pažeidimas.
- 82 BASF tvirtina per šį susitikimą pateikusi informacijos, turėjusios realios įtakos pažeidimo nustatymui (slaptų susitarimų, susijusių produktų ir įmonių, trukmės

nustatymas, neišvengiamas teismo susitarimo su JAV Teisingumo ministerija sudarymas, būtent – dėl cholino chlorido). BASF nuomone, tai buvo įrodyta jos teisininko J. Scholz parengta 2005 m. vasario 24 d. deklaracija, kurią ji vadina „Scholz deklaracija“.

83 Po 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo BASF manė viską padariusi, kad jai pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo bauda būtų kuo labiau sumažinta. Tokiomis aplinkybėmis BASF teigia, kad jos vėlesni pranešimai kaip rašytiniai įrodymai tik patvirtino žodžiu pateiktą informaciją, o tai reiškia, jog šie rašytiniai dokumentai turi būti laikomi pateiktais per minėtą susitikimą. Visa ši informacija buvo pateikta savanoriškai, tačiau Komisija to nenurodė Sprendime. Be to, Komisija neginčija, kad informacija pagal 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių gali būti pateikta žodžiu.

84 Dėl 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos BASF pabrėžia, kad ji buvo pateikta kaip atsakymas ne į 1999 m. gegužės 26 d. prašymą pateikti informaciją, o į Komisijos per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą pateiktą prašymą pateikti rašytinių įrodymų. Šią aplinkybę patvirtina 1999 m. gegužės 21 d. BASF pranešimas. Be to, minėtoje ataskaitoje buvo informacijos apie vitaminus, būtent – vitaminą D 3 ir karotinoidus, kurie nebuvo nurodyti 1999 m. gegužės 26 d. prašyme. Būtent Komisijos prašymas pateikti ataskaitą raštu lėmė informacijos pateikimo vėlavimą. Vis dėlto BASF pasiūlyti pokalbiai su jos darbuotojais buvo efektyvi priemonė renkant reikiamus įrodymus. 1999 m. birželio 23 d. pranešimas, kuris papildė 1999 m. birželio 15 d. ataskaitą, taip pat buvo pateiktas BASF iniciatyva. Šiame 1999 m. birželio 23 d. pranešime pateikiami papildomi įrodymai, kurių Komisija tuo metu neturėjo, susiję su Liudvigshafeno susitikimu (žr. šio sprendimo 4 punktą). Be to, 1999 m. liepos 16 d. pranešimas taip pat papildė per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą paprašytus įrodymus ir turi būti laikomas savanorišku. Jame ginčijamas nagrinėjamų susitarimų vykdymas ir pateikiami su tuo

susiję įrodymai. 2002 m. lapkričio 4 d. pranešime (žr. šio sprendimo 22 punktą) taip pat pateikiama svarbi informacija, susijusi su dviem kartelio susitikimais.

- 85 Bet kuriuo atveju Sprendime daromas skirtumas tarp savanoriškų ir nesavanoriškų pranešimų yra klaidingas, nes Komisijos prašymas pateikti informaciją negali turėti lemiamos reikšmės sumažinant įmonės bendradarbiavimo reikšmę pagal 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 dalies pirmą įtrauką.
- 86 BASF taip pat mano, jog Komisija neteisingai nusprendė, kad 1999 m. birželio 15 d. ataskaita ir 1999 m. birželio 23 d. ir liepos 16 d. bei 2002 m. lapkričio 4 d. pranešimai realiai neturėjo įtakos nustatant pažeidimą. Be to, Komisija nepaaiškino, kodėl ji po to, kai *Bioproducts* pateikė informaciją (1999 m. gegužės 7 d., žr. šio sprendimo 22 punktą), laukė šešias savaites prieš išsiųsdama prašymą pateikti informaciją, t. y. iki 1999 m. birželio 22 d. – datos, kai ji jau turėjo visą informaciją, pateiktą per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą ir 1999 m. birželio 15 d. ataskaitoje. Iš tikrųjų *Bioproducts* pateiktuose dokumentuose nebuvo detalios ir išsamios informacijos, kokia buvo BASF 1999 m. gegužės 17 d. ir birželio 15 d. pateiktuose dokumentuose, kuriuose buvo nurodyti vykę susitikimai ir dalyvių pavardės, o tai leido Komisijai pradėti tyrimą. Be to, *Chinook* informacija, pateikta šešiais mėnesiais anksčiau nei *Bioproducts* ir BASF pareiškimai (žr. šio sprendimo 3 punktą), buvo ribota ir iš dalies nereikšminga, todėl Komisija tuo metu nepradėjo tyrimo. Bet kuriuo atveju 1999 m. gegužės 17 d. susitikimas paskatino Komisiją išsiųsti prašymus pateikti informaciją apie cholino chloridą.
- 87 Komisija patvirtina, kad BASF baudos sumažinimas 20 % yra sumažinimas 10 % už faktų neginčijimą ir sumažinimas 10 %, pagrįstas pateiktais įrodymais. Iš esmės ji ginčija BASF tvirtinimų pagrįstumą.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

88 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrius numato:

„D. Reikšmingas baudos sumažinimas

1. Jei įmonė bendradarbiauja su Komisija, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos, bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %.

2. Taip visų pirma yra tuomet, kai:

- iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą,
- gavusi pranešimą apie kaltinimus, įmonė informuoja Komisiją, kad ji neginčija faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija grindžia savo kaltinimus.“

89 Kaip nurodyta 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo E skyriaus 3 dalyje, šis pranešimas sukelia teisėtų lūkesčių, kuriais gali remtis įmonės, ketinančios pranešti Komisijai apie kartelį. Atsižvelgdama į teisėtus lūkesčius, kurie iš šio pranešimo gali

kilti norinčioms bendradarbiauti įmonėms, Komisija privalo laikytis šio pranešimo, kai nustatydamą atitinkamai įmonei skirtinos baudos dydį vertina šios bendradarbiavimą (žr. 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 488 punktą ir jame minimą teismų praktiką).

⁹⁰ Tačiau reikia pažymėti, jog tam, kad įmonei už bendradarbiavimą per administracinę procedūrą būtų galima sumažinti baudą, jos elgesys turėtų palengvinti Komisijos užduotį nustatyti Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimus ir nubausti už juos (2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 505 punktas).

⁹¹ Kaip matyti iš paties 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 dalies teksto, o ypač iš pirmųjų žodžių, t. y. „taip visų pirma yra tuomet, kai <...>“, kad Komisija turi diskreciją baudos sumažinimo pagal šį pranešimą srityje (2005 m. birželio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 394 punktas).

⁹² Be to, baudos sumažinimas remiantis 1996 m. Pranešimu dėl bendradarbiavimo gali būti pateisinamas tik tuomet, jei pateikta informacija ir apskritai suinteresuotosios įmonės elgesys gali būti šiuo atžvilgiu laikomi tikro jos bendradarbiavimo įrodymu. Kaip išplaukia iš 1996 m. Pranešime dėl bendradarbiavimo, būtent jo įvade ir D skyriaus 1 punkte, vartojamos pačios „bendradarbiavimo“ sąvokos, mažesnė bauda, remiantis šiuo pranešimu, gali būti skiriama, tik jei suinteresuotosios įmonės elgesys rodo norą bendradarbiauti (91 punkte minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 395 ir 396 punktai). Tokia noro bendradarbiauti išraiška

negali būti laikomas įmonės elgesys, kai ji, priversta atsakyti į Komisijos klausimą, jį atsako neišsamiai ir klaidinančiai (šiuo klausimu žr. 2006 m. birželio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš SGL Carbon*, C-301/04 P, Rink. p. I-5915, 69 punktą).

93 Atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia išnagrinėti šio ieškinio pagrindo pagrįstumą.

Dėl 1999 m. gegužės 6 d. dokumento

94 Reikia pažymėti, kad 1999 m. gegužės 6 d. dokumente, nepateikiant daugiau detalių, pranešama apie tyrimą JAV, be kita ko, BASF atžvilgiu vitaminų sektoriuje. Pateikdama šį dokumentą BASF tik suteikė savo pagalbą (kartu su įmone *Hoffman-La Roche*, kuri jau buvo susisiepusi su Komisija prieš dvi dienas) pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo ir paprašė leisti susitikti šiuo klausimu su atsakingu Komisijos nariu.

95 Akivaizdu, kad nuorodos į šį dokumentą nebuvimas Sprendime negali pakeisti Komisijos vertinimo dėl BASF bendradarbiavimo. Šiame dokumente nėra jokios informacijos apie pasaulinį cholino chlorido kartelį (kuriame, beje, *Hoffman-La Roche* nedalyvavo), nei apie Europos gamintojų vykdytą kartelį dėl minėto vitamino. Šis dokumentas tik netiesiogiai buvo susijęs su pasauliniu cholino chlorido karteliu, tačiau jame nebuvo jokios „informacijos, dokumentų ar kitų įrodymų, kurie galėtų patvirtinti padaryto pažeidimo egzistavimą“ 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 dalies prasme (šiuo klausimu žr. 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 507 punktą).

Dėl 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo

- 96 Reikia pažymėti, kad nebuvo parengtas joks šio susitikimo protokolas nei tą pačią dieną, nei vėliau ir kad nebuvo padarytas jo garso įrašas. BASF praneša apie šiuos Komisijos formalumų trūkumus, tačiau nenurodo tikrai institucijos prašiusi tai daryti. Tokiomis aplinkybėmis negalima kaltinti Komisijos pažeidus gero administravimo principą (žr. šiuo klausimu 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 501, 502 ir 509 punktus).
- 97 Reikia pažymėti, kad BASF labai mišlotai kalba apie informaciją, kurią ji tariamai pateikė apie cholino chloridą per susitikimą, vykusį tarp Komisijos pareigūnų, BASF atstovų ir *Hoffman-La Roche* atstovų. Kalbant apie dokumentinius įrodymus, susijusius su šio susitikimo turiniu, byloje yra Komisijos pareigūno išsaugoti stenografiniai užrašai. BASF savo pareiškimuose taip pat pateikė ištraukas iš Scholz deklaracijos, kurią ji pridėjo prie savo ieškinio. Dėl šios deklaracijos vertinimo kaip įrodymo reikia pažymėti, kad Procedūros reglamentas nedraudžia šalims pateikti tokių deklaracijų. Vis dėlto jas vertina Pirmosios instancijos teismas, kuris, jei jose aprašytos aplinkybės yra reikšmingos sprendžiant ginčą, imdamasis tyrimo priemonių gali apklausti tokio dokumento autorių kaip liudininą (žr. šiuo klausimu 2003 m. spalio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Heurtaux prieš Komisiją*, T-172/03, nepaskelbta Rinkinyje, 3 punktą). Šioje byloje nereikia imtis tokių priemonių.
- 98 Stenografiniai užrašai pateikia neišsamų vaizdą to, kas buvo diskutuojama per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą. Tačiau panagrinėjus juos yra akivaizdu, kad Komisija, *Hoffman-La Roche* ir BASF iš esmės diskutavo preliminariais galimo bendradarbiavimo klausimais, ir ši diskusija baigėsi kartelių dėl įvairių vitaminų atsisakymu. Pokalbis vyko apie įmonių norą bendradarbiauti, procedūrą JAV, įrodymų pateikimo etapus, atsižvelgiant į nagrinėjamus grupinius ieškinius JAV, planavimą laike ir Komisijos pareiškimą apie tai, ką įmonei reiškia bendradarbiavimas. Vienintelė nuoroda į cholino chloridą yra trečiame puslapyje, kur paprasčiausiai nurodoma, kad dėl minėto produkto buvo sudarytas slaptas susitarimas. Taigi BASF negali

tvirtinti, jog nagrinėjami užrašai įrodo, kad esminė informacija, pavyzdžiui, dalyvavusių įmonių pavadinimai (juose buvo nurodytos tik Japonijos įmonės, nesiejant jų su cholino chlorido karteliu) ar pažeidimo trukmė, buvo nurodyta. Dėl to, kad juose buvo nurodyti slapti susitarimai dėl cholino chlorido, pakanka priminti, jog Komisija jau gerokai prieš nagrinėjamą susitikimą apie tai žinojo iš *Chinook* pranešimo (žr. šio sprendimo 3 punktą).

99 Scholz deklaracijoje nurodoma (10 punktas): „(per šį susitikimą BASF prisipažino) dalyvavusi neteisėtuose veiksmuose, susijusiuose su cholino chloridu, įskaitant ir mišinius bei premiksus, kaip tai matyti iš paties Komisijos parengto susitikimo protokolo. Mes taip pat informavome pareigūnus, kad neteisėti susitarimai, susiję su pagrindiniais vitaminais, turėjo įtakos Europos rinkai, įskaitant visus pagrindinius Europos bei Japonijos vitaminų gamintojus. Mes nurodėme pagrindinius susijusius pagrindinių vitaminų pirkėjus, būtent – *Takeda*, *Eisai*, *Merck* ir *Rhône-Poulenc*. Europos Komisijos atstovai nesidomėjo kitų dalyvių pavadinimais. Atsižvelgiant į palyginti nedidelį kitų vitaminų, įskaitant ir cholino chloridą, gamintojų skaičių, jų tapatybę Europos Komisija bet kuriuo atveju galėjo lengvai sužinoti“. Taigi šis susitikimas buvo susijęs su visais pasauliniu lygiu vykdytais karteliais, apimančiais didelį skaičių vitaminų. Tačiau jis nebuvo konkrečiai susijęs su cholino chloridu, apie kurį buvo pateikta labai mažai informacijos, neskaitant tos, kurią Komisija jau žinojo, t. y. kad buvo sudarytas kartelis dėl šio produkto.

100 Iš esmės iš šios deklaracijos matyti, kad Komisija pareikalavo pateikti informaciją raštu, parengiant ataskaitą. Šiuo klausimu deklaracijos 12 punkte nurodoma:

„(Tuo metu buvęs GD IV generalinis direktorius) mums pasakė, kad Europos Komisijai labiau patiktų „tradicinis“ informacijos pateikimo būdas, t. y. gauti informaciją

raštu su „įprastomis detalėmis“, pavyzdžiui, nurodyti susitikimus, vietas, datas, dalyvius ir aptartas temas. Tokiomis aplinkybėmis aš (generaliniam direktoriui) pasiūliau, kad BASF pateiktų Komisijai išsamią ataskaitą apie Europos Sąjungai padarytą žalą <...> (Generalinis direktorius) iš karto sutiko su šiuo pasiūlymu.“

- 101 Nagrinėjama ataskaita yra 1999 m. birželio 15 d. ataskaita (žr. šio sprendimo 21 ir 84 punktus). Dalyje G, kuri yra susijusi su cholino chloridu ir kurią sudaro trys puslapiai, BASF nurodo keturis pasaulinio cholino chlorido kartelio susitikimus, įvykusius nuo 1992 m. pavasario iki 1992 m. lapkričio mėn., įskaitant ir susitikimą Liudvigshafene, taip pat šešis kitus susitikimus, įvykusius iki 1994 m. balandžio mėnesio susitikimo Johor Bahru. Ataskaitoje taip pat nurodoma, kad iki 1996 m. pabaigos vyko kiti susitikimai dėl eksporto į Pietų Ameriką ir Lotynų Ameriką, nesukėlę jokių pasekmių dalyviams. Remiantis BASF tvirtinimais, pagal kuriuos 1999 m. birželio 15 d. ataskaitoje buvo išsamiai aprašyti įvykiai, susiję su susitarimais dėl cholino chlorido, mažai tikėtina, kad 1999 m. gegužės 17 d. susitikimas sąlygojo išsamesnės informacijos pateikimą. Tai patvirtina ir pats ieškinys, kurio 153 punkte nurodyta, kad „vienintelė priežastis, kodėl BASF nepateikė išsamos papildomos informacijos žodžiu iš karto, buvo Komisijos prašymas pateikti rašytinių įrodymų“. Be to, Scholz deklaracijos 11 punkte nurodyta, kad nagrinėjamas susitikimas truko apie vieną valandą, o to akivaizdžiai nebūtų užtekę pateikti išsamią informaciją apie įvairius pasaulinius kartelius, apėmusius trylika vitaminų, t. y. dvylika produktų, nagrinėtų šio sprendimo 39 punkte minėtame sprendime *Vitaminai* ir cholino chloridas.

- 102 Nuoroda į neišvengiamą teismo susitarimo su JAV valdžios institucijomis sudarymą taip pat neturi jokios reikšmės Komisijai, nes ši informacija nėra esminis įrodymas, susijęs su Europos cholino chlorido rinka.

- 103 Iš to matyti, kad BASF argumentai, pagal kuriuos 1999 m. gegužės 17 d. pateikta informacija leido Komisijai įrodyti Bendrijos konkurencijos teises pažeidimą, yra nepriimtini. Iš tikrųjų paprasčiausia Sprendimo IV dalies „Faktinių aplinkybių išdėstymas“ apžvalga įrodo, kad jo istorinis pagrindas (kurį sudaro 25 puslapiai) pateikia daug išsamesnę ir svarbesnę informaciją nei apibendrinimai, kuriuos BASF pateikė per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą ir nurodė tų pačių metų birželio 15 d. ataskaitoje.
- 104 Kaltinimas, pagrįstas Komisijos atsisakymu atsižvelgti į liudininkų parodymus, kurie, BASF nuomone, galėjo būti pateikti greitai, taip pat turi būti atmestas. Iš tikrųjų iki 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos, kuri, BASF tvirtinimu, buvo išsami ir detali, parengimo praėjęs laikas neturėjo įtakos Komisijos vertinimui dėl BASF bendradarbiavimo. Iš tikrųjų ši institucija tvirtina nesirėmusi jokiais kitos įmonės pateiktais įrodymais, kurie būtų sumažinę minėtos ataskaitos vertę. Iš tikrųjų Komisija pabrėžia, ir tam niekas neprieštarauja, kad ji negavo jokios informacijos nuo gegužės 17 d. susitikimo iki 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos pateikimo.
- 105 Todėl BASF tvirtinimai grindžiami klaidinga prielaida, pagal kurią laikas nuo 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo iki 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos turėjo neigiamos įtakos jos baudos sumažinimui. Dėl šių priežasčių turi būti atmestas argumentas, jog visi po 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo pateikti pranešimai turi būti laikomi pateiktais per šį susitikimą, nes jie tik patvirtina tai, kas buvo išdėstyta per susitikimą.
- 106 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad nors įrodymai, kuriuos BASF tvirtina pateikusi per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą, aiškiai leido Komisijai išsiųsti prašymus pateikti informaciją ar net nurodyti atlikti patikrinimus, vis dėlto, atsižvelgiant į pateiktos informacijos bendrą pobūdį, institucija turėjo praktiškai atkurti ir įrodyti visas faktines aplinkybes, nepaisant to, kad ieškovė pripažino savo kaltę (žr. šiuo klausimu 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 517 punktą).

107 Reikia taip pat pažymėti, kad, priešingai nei tvirtina BASF (žr. šio sprendimo 78 punktą), Komisija, taikydama 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo, 39 punkte minėtoje byloje *Vitaminai* neatsižvelgė nei į 1999 m. gegužės 6 d. dokumentą, nei į 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą. Pirma nuoroda į šiuos įrodymus yra Sprendimo 2003/2 127 konstatuojamojoje dalyje, kurioje Komisija nurodo, kad tuo laikotarpiu jai nebuvo pateiktas joks pareiškimas, nei dokumentinis įrodymas. Be to, iš Sprendimo 2003/2 743, 747, 748, 761 ir 768 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija 50 % sumažino baudą, kuri būtų buvusi paskirta BASF remiantis jos nuo 1999 m. birželio 2 d. iki 1999 m. liepos 30 d. pateiktais dokumentais, susijusiais su A, E, B 2, B 5, C ir D 3 vitaminais, beta karotinu ir karotinoidais. Šio sprendimo 747 konstatuojamojoje dalyje daroma nuoroda į 1999 m. gegužės 6 d. dokumentą yra skirta tik datai, kada BASF pranešė Komisijai apie savo ketinimą bendradarbiauti tyrime, nurodyti. Taigi BASF bauda nebuvo sumažinta dėl bendradarbiavimo dėl šių Sprendimo 2003/2 nuorodų.

Dėl 1999 m. gegužės 21 d. pranešimo

108 1999 m. gegužės 21 d. pranešimu BASF pateikė Komisijai teisminį susitarimą ir jo lydraštį, kurie sudaro kaltinamąjį sprendimą JAV vykusiame procese. Dėl šių dokumentų įrodomosios galios 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Komisija jų nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nenaudojo Sprendime norėdama nustatyti pažeidimo EEE buvimą. Taigi, nesant kitų įrodymų, patvirtinančių, kad nagrinėjamo teismo susitarimo atskleidimas leido patvirtinti pažeidimo EEE egzistavimą, šis atskleidimas nepatenka į 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus taikymo sritį (žr. šiuo klausimu 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 297 punktą).

- 109 Todėl šių dokumentų nenurodymas nėra 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus pažeidimas.

Dėl 1999 m. liepos 23 d. pranešimo

- 110 BASF mano, kad Sprendimo 49 konstatuojamoji dalis yra klaidinga, nes joje nurodoma, kad 1999 m. liepos 23 d. pranešimu pateikta informacija buvo ta pati, kuri buvo pateikta 39 punkte minėtoje byloje *Vitaminai*. BASF tvirtina pateikusi papildomų dokumentų, susijusių su cholino chloridu.
- 111 Abi šalys nesiginčija, kad šie dokumentai buvo pateikti atsakant į 1999 m. birželio 22 d. prašymą pateikti informaciją pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį. Tačiau atsakant į prašymą pateikti informaciją Komisijai dokumentų pateikimas yra teisinė pareiga ir į juos negali būti atsižvelgiama taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo, net jei jie gali padėti juos pateikusios ar kitos įmonės atžvilgiu nustatyti antikonkurencinio elgesio buvimą (92 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš SGL Carbon* 41 ir 50 punktai). Todėl BASF argumentas turi būti atmestas kaip nepagrįstas. Dėl šių priežasčių reikia taip pat atmesti bendrą kaltinimą, jog Komisija, vertindama šios įmonės bendradarbiavimą, klaidingai suteikė daugiau svarbos BASF pranešimui, išsiųstam po prašymo pateikti informaciją (žr. šio sprendimo 85 punktą).

Dėl 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos ir 1999 m. birželio 23 d. pranešimo vertinimo 1999 m. gegužės 26 d. prašymo pateikti informaciją atžvilgiu

- 112 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 21 punkte, Komisija Sprendimo 221 konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad nors BASF išsiuntė 1999 m. birželio 15 d. ataskaitą

ir 1999 m. birželio 23 d. pranešimą atsakydama į prašymą pateikti informaciją, į juos turi būti atsižvelgiama kaip į savanorišką įrodymų pateikimą. Todėl, priešingai nei tvirtina BASF, Komisija neignoravo šių dokumentų pateikimo savanoriškumo.

Dėl 1999 m. liepos 16 d. pranešimo

- 113 Pagal Sprendimo 223 konstatuojamąją dalį 1999 m. liepos 16 d. pranešime nebuvo jokio įrodymo, patvirtinančio padaryto pažeidimo egzistavimą. Šio dokumento turinys patvirtina šį vertinimą. Dvi pridėtos lentelės, susisijusios su cholino chloridu („Premixes and Blends“), rodo tik BASF gamybos EEE nuo 1994 m. iki 1998 m. vertę ir kiekį. Todėl, nepaisant klausimo, ar šis pranešimas buvo atsakymas į 1999 m. birželio 22 d. prašymą pateikti informaciją, į jį nebuvo galima atsižvelgti taikant 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo.

Bendras BASF baudos sumažinimo vertinimas

- 114 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Komisija, vertindama BASF bendradarbiavimo apimtį ir taikytiną jos pagrindinės baudos sumažinimą pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo, teisingai rėmėsi tik 1999 m. birželio 15 d. ataskaita ir 1999 m. birželio 23 d. pranešimu. Be to, BASF pripažįsta, kad jai negalėjo būti taikomi minėto pranešimo B arba C skyriai.

- 115 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos G dalyje, kurią sudaro trys puslapiai, aprašomi įvykę pasaulinio kartelio susitikimai, nepateikiant nė mažiausios užuominos apie šiuose susitikimuose nagrinėtas temas. Du pirmieji BASF aprašyti susitikimai (1992 m. pavasarį ir vasarą Meksike) pasirodė nereikšmingi šiai procedūrai, nes Komisija Sprendimo 136 ir 163 konstatuojamosiose dalyse pripažino, kad minėtuose susitikimuose nebuvo sudarytas joks susitarimas, ir kaip pažeidimo pradžios datą nurodė 1992 m. spalio 13 d. (trečiasis susitikimas Meksike).
- 116 Be to, reikia priminti, kad BASF neatskleidė informacijos apie Europos susitarimų egzistavimą, kurie buvo ypač žalingi EEE rinkai. Net savo 2002 m. lapkričio 4 d. pranešime BASF nurodo tik du galbūt reikšmingus susitikimus; per pirmąjį buvo „diskutuojama apie Europos cholino chlorido rinką“ (1995 m. vasario mėn., su UCB ir *Akzo Nobel*), o per antrąjį – „apie cholino chlorido rinką“ (1995 m. liepos mėn., nenurodant dalyvių). Tik gavusi pranešimą apie kaltinimus BASF neginčydamą aplinkybių realumo pripažino Europos lygio kartelio egzistavimą. Taigi nagrinėjama informacija buvo neišsami, nes joje nebuvo užsimenama apie didelę dalį slaptų veiksmų.
- 117 1999 m. birželio 23 d. pranešimą sudarė penki dokumentai, išdalyti per susitikimą Liudvigshafene, kurie buvo susiję su gamintojų ir perdirbėjų gamybos pajėgumais 1992 m. ir su tų metų tarptautiniais pervežimais. Likę šio pranešimo dokumentai buvo ribotos reikšmės, kurių Komisija nenaudojo Sprendime.
- 118 Nors šie įrodymai patvirtina padarytą pažeidimą, ir dėl to patenka į 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus taikymo sritį, vis dėlto jų svaris yra labai nedidelis atsižvelgiant į Komisijos pranešimo apie kaltinimus 1.4 skirsnyje, o vėliau Sprendimo 63–121 konstatuojamosiose dalyse aprašant faktines aplinkybes išdėstytos informacijos apimtį bei išsamumą.

- 119 Tokiomis aplinkybėmis BASF argumentas, pagrįstas Komisijos vėlavimu išsiųsti pirmuosius prašymus pateikti informaciją, siekiant įvertinti 1999 m. gegužės 7 d. *Bioproducts* pateiktą informaciją, negali būti priimtas. Be to, atsižvelgiant į ribotą BASF pateiktos informacijos vertę, ši informacija negali būti lyginama su ta, kurią pateikė *Bioproducts* ar *Chinook*. Todėl net manant, kad pastarųjų įmonių pateiktos informacijos vertė nėra tokia didelė, kokią jai suteikė Komisija, tai negali pakeisti BASF bendradarbiavimo įvertinimo.
- 120 Taigi Komisija, nepadarydama jokios klaidos, įvertino BASF bendradarbiavimą ir jai skirtiną baudą sumažino 20 %. Todėl trečiasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas. Vis dėlto reikia pažymėti, kad šiam vertinimui neturės įtakos Pirmosios instancijos teismo vertinimas, susijęs su penktuoju ieškinio pagrindu, kuris gali turėti reikšmės šiam sumažinimui (žr. šio sprendimo 212–223 punktus).

5. Dėl BASF nurodyto ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto nepakankamu baudos sumažinimu, neatsižvelgiant į 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo

Šalių argumentai

- 121 BASF mano, kad neatsižvelgiant į 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo jai bauda turėjo būti labiau sumažinta, nes:

— ji pradėjo bendradarbiauti labai anksti (1999 m. gegužės 6 d.),

— ji pasitraukė iš kartelio prieš minėtą datą,

- ji per 1999 m. gegužės 17 d. susitikimą pateikė išsamią informaciją, o vėliau raštu pateikė neprašytos papildomos informacijos,

- ji pateikė Komisijai su JAV valdžios institucijomis sudarytą teisinį susitarimą, kuris susijęs ir su cholino chloridu,

- ji nedelsdama atleido visus už kartelių atsakingus asmenis ir parengė konkurencijos normų laikymosi programą.

¹²² BASF prašo Pirmosios instancijos teismo, atsižvelgiant į tai, kad ji, kaip nurodyta Sprendimo 221 konstatuojamojoje dalyje, pirmoji iš trijų Europos gamintojų savanoriškai pateikė įrodymus, susijusius su pažeidimu, ir į kitų Europos gamintojų baudų sumažinimus, sumažinti jai paskirtą baudą pasinaudojant savo neribota jurisdikcija.

¹²³ BASF taip pat pabrėžia, kad visi argumentai, susiję su bendradarbiaujant pateiktos informacijos tinkamumu, turėjo būti nurodyti Sprendime, nes Komisija negalėtų pateikti papildomos informacijos nesant motyvavimo.

¹²⁴ BASF atmeta Komisijos tvirtinimą, jog esminiai dokumentai buvo pateikti jau išsprendus bylas pagal kolektyvinius ieškinius JAV. Iš tikrųjų paskutinis BASF pranešimas buvo pateiktas 1999 m. liepos 23 d. (žr. šio sprendimo 110 punktą), t. y. daugiau kaip trimis mėnesiais anksčiau, nei buvo išspręsta byla pagal pirmąjį kolektyvinį ieškinį.

- 125 Komisija mano, kad grindžiant šį ieškinio pagrindą nurodyti argumentai ir tie, kurie buvo pateikti grindžiant trečiąjį ieškinio pagrindą, sutampa. Ji teigia, kad tai, jog BASF pasitraukė iš kartelio prieš pasiūlymą bendradarbiauti, nėra nei lengvinanti aplinkybė, nei bendradarbiavimo veiksnys. Be to, vėlesnis programos dėl konkurencijos taisyklių laikymosi vykdymas neturėjo reikšmės BASF bendradarbiavimo vertinimui. Todėl Komisija tvirtina, kad šie argumentai taip pat yra nepagrįsti.
- 126 Dėl BASF prašymo Pirmosios instancijos teismui pasinaudoti neribota jurisdikcija Komisija pabrėžia, kad jos iš šios ieškovės gauti įrodymai nėra susiję su Europos karteliu. Ji primena savo tvirtinimus dėl minėtų įrodymų vertės ir pabrėžia UCB bei *Akzo Nobel* pateiktos informacijos, susijusios su Europos karteliu, svarbą. BASF elgesys klaidino, nes ji stengėsi suklaidinti Komisiją dėl 1992 m. spalio mėn. Meksike įvykusio susitikimo svarbos ir dėl Europos lygio kartelio egzistavimo.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 127 Šio sprendimo 121 punkto pirmoje, trečioje ir ketvirtoje įtraukose nurodyti argumentai buvo jau įvertinti nagrinėjant trečiąjį ieškinio pagrindą. Atsižvelgdamas į su jais susijusią analizę Pirmosios instancijos teismas mano, kad jokia priežastis nepateisina papildomo, didesnio ne 20 % baudos sumažinimo, kurį Komisija taikė remdamasi gairių 3 punkto šešta įtrauka, nes BASF Komisijai pateikta informacija buvo neišsami (žr. šio sprendimo 116 punktą).
- 128 Į aplinkybę, kad BASF savanoriškai nutraukė pažeidimą prieš Komisijai pradėdant tyrimą, buvo pakankamai atsižvelgta apskaičiuojant pažeidimo trukmę, todėl ji negali remtis gairių 3 punkto trečia įtrauka (žr. šiuo klausimu 2004 m. balandžio 29 d.

Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 341 punktą ir 2004 m. liepos 8 d. Sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, T-50/00, Rink. p. II-2395, 328–332 punktus). Iš tikrųjų pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus logiškai gali būti lengvinanti aplinkybė, tik jei yra priežasčių manyti, kad įmonės dėl minėto įsikišimo buvo paskatintos nutraukti pažeidimą, tačiau ši gairių nuostata neapima atvejo, kai pažeidimas jau buvo nutrūkęs prieš Komisijos įsikišimą (2007 m. sausio 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, C-407/04 P, Rink. p. I-829, 158 punktas).

129 Kalbant apie darbuotojų, kurie vaidino esminį vaidmenį darant pažeidimą, atleidimą, Pirmosios instancijos teismas nemano, kad tai yra veiksmas, pagrindžiantis paskirtos baudos sumažinimą. Iš tikrųjų tai priemonė, skirta įpareigoti savo darbuotojus laikytis konkurencijos normų, ir tai kuriuo atveju – įmonės pareiga, todėl ji negali būti laikoma lengvinančia aplinkybe.

130 Dėl argumento, jog BASF buvo pirmoji Europos gamintoja, pateikusi Komisijai įrodymų, reikia pažymėti, kad šis faktas neturi reikšmės ankstesniam vertinimui. Iš tikrųjų BASF pateikta informacija apie pasaulinį kartelį buvo labai mažai svarbi ir naudinga, be to, ji nepateikė jokios esminės informacijos apie Europos kartelį, apie kurio mastą pranešė UCB ir *Akzo Nobel*. Todėl aplinkybė, kad BASF pirmoji iš Europos gamintojų pradėjo bendradarbiauti, negali lemti baudos sumažinimo.

131 Todėl ketvirtasis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

6. *Dėl BASF ir UCB nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės klaida pasaulio ir Europos susitarimus kvalifikuojant kaip vieną ir tęstinį pažeidimą*

Šalių argumentai

¹³² BASF savo argumentus išskiria į dvi dalis: dėl teisės į gynybą pažeidimo ir dėl teisės klaidos kvalifikuojant kartelį kaip vieną ir tęstinį pažeidimą.

¹³³ Dėl pirmosios dalies Komisija pranešime apie kaltinimus nenurodė, kad pasaulinis ir Europos karteliai sudarė vieną pažeidimą EEE rinkos atžvilgiu. Kadangi pranešime apie kaltinimus buvo nurodytas susitarimas apie pasaulinės rinkos pasidalijimą, o veiksmai Europoje buvo pavadinti „subsusitarimais“, BASF neturėjo galimybės pateikti savo pastabų dėl iš esmės skirtingo kvalifikavimo Sprendime, pagal kurį veiksny, įrodantis pažeidimo nedalomumą, yra jo vienas antikonkurencinis tikslas. Šis skirtumas tarp pranešimo apie kaltinimus ir Sprendimo yra teisės į gynybą pažeidimas, nes BASF būtų ginčijusi šį klaidingą teisinį kvalifikavimą, jei jis būtų buvęs išdėstytas pranešime apie kaltinimus.

¹³⁴ Dėl antrosios dalies pažymėtina, kad kartelio kvalifikavimas kaip vieno pažeidimo yra klaidingas, nes skyrėsi dviejų kartelių dalyviai. Be to, tam tikrose Sprendimo vietose kalbama apie du atskirus pažeidimus. Sprendimo 150 konstatuojamojoje dalyje žodžių junginys „iškraipyti įprastas konkurencijos sąlygas“ vartojamas siekiant apibrėžti kartelio tikslą nėra pakankamai konkretinantis, kad pagrįstų pažeidimo nedalomumą. Be to, pasaulinio kartelio tikslas buvo pasidalyti rinką pasauliniu lygiu,

o Europos kartelių buvo siekiama nustatyti kainas ir pasidalyti klientais EEE, ir tai yra skirtingas tikslas. Komisijos tvirtinimas, jog vienintelis neteisėto elgesio tikslas buvo kelti kainas, o visi kiti tikslai buvo tik antraeiliai ir papildomi, neatsispindi Sprendime pateiktame įvertinime. Be to, dviejų pažeidimų trukmė buvo skirtinga ir tarp jų buvo tarpas, nes pasaulinis susitarimas dėl kainų galiojo nuo 1993 m. sausio mėn. iki 1994 m. sausio mėn., o Europos kartelis veikė nuo 1994 m. kovo mėn. iki 1998 m. spalio mėnesio. Europos kartelis nedomino Šiaurės Amerikos gamintojų, nes jie nesikišo į Europos rinką, o eksportas į Šiaurės Ameriką buvo labai mažas. Ši interesų pusiausvyra nepasikeitė pasibaigus pasauliniam karteliui.

135 BASF, priešingai nei tvirtinama Sprendimo 149 konstatuojamojoje dalyje, niekada nepripažino kartelio kvalifikavimo kaip vieno pažeidimo. Komisijos pozicija prieštarauja jos ankstesnei sprendimų praktikai, pagal kurią iš pradžių susiję skirtingų geografinių lygių susitarimai buvo laikomi atskirais pažeidimais, taip pat ir jos argumentams, nurodytiems Pirmosios instancijos teisme nagrinėjant bylą dėl Sprendimo 2003/2. Iš ankstesnių Komisijos sprendimų matyti, kad skirtingų geografinių lygių susitarimai gali būti laikomi vienu pažeidimu, jei viename lygyje sudaryti susitarimai yra skirti įgyvendinti, sustiprinti ar organizuoti kitame lygyje sutartus tikslus ir jei vienas susitarimas neveiktų be kito. Komisija negalėjo paaiškinti, kodėl Europos gamintojai turėjo toliau vykdyti pasaulinį kartelį po jo iširimo. Iš tikrųjų Europos gamintojai, sudarydami Europos kartelį, padarė naują pažeidimą, kuris buvo vykdomas iširus pasauliniam karteliui ir visiškai nebuvo su juo susijęs.

136 Todėl Komisija negali BASF skirti jokios sankcijos už pasaulinį kartelį dėl senaties termino pagal Reglamentą Nr. 2988/74 suėjimo.

137 UCB mano, kad du tariamai vieno kartelio lygiai nėra tarpusavyje glaudžiai susiję. Pasaulinis kartelis buvo sudarytas pagrindinių pasaulio cholino chlorido gamintojų, t. y. Šiaurės Amerikos ir Europos gamintojų, o jo tikslas buvo pasidalyti dideles pasaulines rinkas, konkrečiai susitariant, kad Europos gamintojai nebeeksportuos į Šiaurės Ameriką, o Šiaurės Amerikos gamintojai nebeeksportuos į Europą. Kainų padidinimu ir perdirbėjų kontrole buvo užtikrinamas šio pasaulio rinkų pasidalijimo stabilumas. Vis dėlto niekada nebuvo nagrinėjamas klausimas dėl klientų ir nacionalinių rinkų pasidalijimo EEE, nei dėl kainų kartelio Europoje, kaip tai įrodo *DuCoa* atstovo deklaracija, nurodyta Sprendimo 85 konstatuojamojoje dalyje. Kadangi šie susitarimai žlugo, susijusios įmonės, be kita ko, ir UCB, pasitraukė iš jų 1994 m. balandžio mėnesį.

138 Kontaktai tarp Europos gamintojų prasidėjo 1994 m. kovo mėn., t. y. praėjus beveik dvejiems metams po susitikimo Liudvigshafene (žr. šio sprendimo 4 punktą), ir tęsėsi iki 1998 m., t. y. praėjus daugiau nei ketveriems metams po pasaulinio lygio derybų pabaigos. Europos gamintojų susitarimų tikslas nebuvo pasaulinės rinkos reguliavimas, ir jais buvo siekiama reguliuoti tik EEE rinką, pasidalijant nacionalines rinkas ir klientus. Taigi tai buvo du labai skirtingi mėginimai su skirtingu metu tarp skirtingų šalių vykusiomis derybomis, siekiant akivaizdžiai skirtingų tikslų. Aplinkybės, kad abu karteliai iškraipė įprastą konkurenciją EEE, nepakanka pripažinti juos vienu pažeidimu. Pripažinimas, kad bendro labai nekonkrečiai apibrėžto tikslo pakanka įrodyti vieno ir tęstinio pažeidimo egzistavimą, leistų automatiškai keletą EB 81 ir 82 straipsnių pažeidimų, neatsižvelgiant į sektorių, kvalifikuoti kaip vieną ir tęstinį pažeidimą. UCB pabrėžia, kad kadangi abu karteliai buvo susiję su tuo pačiu sektoriumi, veiksmai, kurių buvo imtasi, neišvengiamai buvo panašūs. Tačiau šios aplinkybės negali pakakti, kad būtų nustatytas glaudus ryšys tarp dviejų kartelių, nes jie turėjo skirtingą ekonominį tikslą.

139 Dviejų kartelių kvalifikavimas kaip vieno pažeidimo leistų Komisijai atsižvelgti į pasaulinį kartelį apeinant senaties termino taisykles. Tačiau reikia skirti šią bylą ir bylas, kuriose vieno ir tęstinio pažeidimo sąvoka leidžia lengviau įrodyti, kad visi

kartelio dalyviai dalyvavo visuose antikonkurenciniuose veiksmuose, kurių tikslas buvo ir ekonominė konjunktūra buvo tokie patys. Ši byla yra panaši į bylą, kurioje buvo priimtas 2004 m. liepos 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* (T-67/00, T-68/00, T-71/00 ir T-78/00, Rink. p. II-2501, 22 punktas), ir kurioje Komisija atskyrė pasaulinį pažeidimą nuo Europos pažeidimo, nors ji nusprendė, kad antrasis buvo priemonė pirmajam įgyvendinti. Be to, reikia skirti nagrinėjamą bylą nuo bylų, kuriose Bendrijos teismai nagrinėjo, ar skirtingi elgesio būdai (susitarimai, suderinti veiksmai) bendrai galėjo būti kvalifikuojami kaip vienas pažeidimas. UCB nuomone, taip pat reikia nagrinėjamą bylą skirti nuo bylų, kuriose susitarimų veikimas ir įgyvendinimas buvo vienodas visu kartelio laikotarpiu.

140 Iš to matyti, kad Europos kartelis negali būti laikomas pirminių pasauliniu lygiu sudarytų susitarimų tęsiniu EEE. Tokia išvada negalima dėl to, kad nacionalinių rinkų pasidalijimo EEE viduje klausimas niekada nebuvo nagrinėjamas pasaulinių susitarimų dalyvių, o iki 1994 m. ir Europos gamintojų. Komisija nepateikė jokie įrodymo, galinčio paneigti šią aplinkybę.

141 Komisijos argumentas, jog Europos kartelis nebūtų buvęs įmanomas, jei šalis nebūtų toliau vykdžiusios pasaulinių susitarimų visu Europos kartelio laikotarpiu, prieštarauja Sprendimui. Iš tikrųjų Komisija Sprendime nurodė, kad pasaulinis susitarimas iširo 1994 m. balandžio mėn. po Johor Bahru susitikimo (žr. šio sprendimo 9 punktą) ir kad ji neturi įrodymų apie vėlesnius Šiaurės Amerikos gamintojų neteisėtus veiksmus. Nesant pasaulinio kartelio po 1994 m. visi Komisijos argumentai netenka prasmės. Iš to matyti, kad nesant tarpusavio ryšio tarp dviejų kartelių Komisija negali pagrįstai tvirtinti, jog du antikonkurencinių susitarimų lygiai buvo būtini vienas kitam.

142 Komisija atmeta BASF argumentus ir pažymi, kad ji Šiaurės Amerikos ir Europos gamintojų veiksmų iki 1994 m. ir Europos gamintojų veiksmų po 1994 m. niekada nelaikė atskirais karteliais. Be to, Sprendime ji taip pat tikrai neatskyrė pasaulinio kartelio nuo Europos kartelio. Sprendimo 64 konstatuojamojoje dalyje ji paaiškino, kad vienas kartelis veikė dviem skirtingais, tačiau glaudžiai susijusiais lygiais, t. y. pasauliniu lygiu ir Europos lygiu, o ši pozicija buvo kelis kartus pakartota kitose konstatuojamosiose dalyse. Todėl klaidinga yra tvirtinti, kad Komisija manė, jog neteisėti veiksmai sudarė vieną pažeidimą, tik siekdama nustatyti baudos dydį ir apeiti senaties terminą.

143 Dėl pranešimo apie kaltinimus ir Sprendimo suderinimo Komisija tvirtina, kad nėra jokių skirtumų šiuo klausimu. Iš tikrųjų teismų praktikoje nustatyti principai dėl vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos buvo nagrinėjami pranešimo apie kaltinimus 164–166 punktuose, o vėliau perkelti į Sprendimo 145–148 konstatuojamąsias dalis. Be to, pranešimo apie kaltinimus 168 punkte nurodomas bendras tikslas, t. y. panaikinti konkurenciją cholino chlorido rinkoje, vienodas antikonkurencinis tikslas ir vienas ekonominis tikslas, t. y. iškraipyti normalų kainos svyravimą pasaulinėje cholino chlorido rinkoje. Dėl šių motyvų Komisija Sprendime nusprendė, kad tai yra vienas ir tęstinis pažeidimas. Komisijos kompetencijos apribojimas tik pažeidimais, turinčias poveikį EEE viduje, lėmė jos susikoncentravimą į šią teritoriją Sprendimo 150 konstatuojamojoje dalyje. Be to, Komisija pranešime apie kaltinimus nurodė visus reikalingus įrodymus, susijusius su vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos taikymu šioje byloje, pažeidimo trukme ir sunkumu, kad būtų visiškai užtikrinta BASF teisė į gynybą.

144 Bet kuriuo atveju, net manant, kad pranešime dėl bendradarbiavimo ir Sprendime nurodyta informacija truputį skiriasi, reikia pažymėti, kad pirmajame pateikiama informacija, leidžiant BASF būti išklaustyti dėl vieno ir tęstinio pažeidimo, nepažeidžiant jos teisės į gynybą.

145 Dėl tariamai klaidingo vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos taikymo Komisija atmeta argumentą, pagrįstą dalyvių dviejuose karteliuose skirtingumu (žr. šio sprendimo 134 punktą). Pirmiausia Komisija niekada nepripažino „dviejų kartelių“ ir, antra, mažiausiai trys (BASF, UCB ir *Akzo Nobel*) iš visų su pažeidimu susijusių įmonių buvo tos pačios. Tai, kad Komisija neturėjo įrodymų, patvirtinančių, jog *Bioproducts*, *Chinook* ir *DuCoa* dalyvavo darant pažeidimą po 1994 m. balandžio 20 d. (šio sprendimo 9 punktą), nereiškia, jog neteisėti veiksmai Europos lygiu tapo atskiru pažeidimu nuo minėtos datos.

146 Be to, dirbtina ir nerealu būtų manyti, kad kiekvieną kartą prie kartelio prisijungiant ar iš jo pasitraukiant įmonei yra sukuriamas naujas atskiras kartelis, apimantis liekančias įmones. Tai pasakytina ypač tuo atveju, kai kartelis yra sudaromas dėl tos pačios prekės rinkos, siekia iš esmės tų pačių ekonominių tikslų, yra tokio paties antikonkurencinio pobūdžio ir ilgą laiką išlaiko tą patį įmonių branduolį. Tai, kad Europos gamintojai pritaikė, ar net suintensyvino savo antikonkurencinę veiklą po Šiaurės Amerikos gamintojų pasitraukimo iš kartelio, nekeičia kartelio tęstinio pobūdžio, jo tikslo, kurio įgyvendinimas ir toliau priklausė nuo perdirbėjų kontrolės ir nuo rinkų pasidalijimo. Pasaulinio ir Europos lygio kartelio dalyvių elgesys buvo tokio paties pobūdžio (klientų ir rinkų pasidalijimas, perdirbėjų kontrolė, keitimasis svarbia informacija ir kainų nustatymas) ir juo buvo siekiama vieno tikslo, t. y. iškreipti įprastas konkurencijos sąlygas cholino chlorido rinkoje EEE, siekiant nustatyti dirbtinai dideles kainas.

147 Taigi Komisija, nusprendama, kad Europos gamintojų veiksmai po 1994 m. buvo ankstesnių susitarimų, sudarytų su Šiaurės Amerikos gamintojais, tąsa, nepadarė jokios klaidos, nei prieštaravo savo argumentams, išdėstytiems šio sprendimo 39 punkte minėtoje byloje *Vitaminai*. Iš tikrųjų Komisija mano, jog Šiaurės Amerikos gamintojai buvo ypač suinteresuoti, pirma, kad Europoje būtų taikomos aukštos kainos, kad galėtų išlaikyti aukštas kainas savo veiklos regionuose, ir, antra, kad būtų

kontroliuojami Europos perdirbėjai, neleidžiant jiems eksportuoti žemomis kainomis į kitas rinkas. Todėl šių gamintojų pasitraukimas iš Europos rinkos nereiškia jų suinteresuotumo šia rinka nebuvimo. Jei būtų pripažinta, kaip tai siūlo BASF, kad Šiaurės Amerikos gamintojai neturėjo tokių pačių interesų, nei tokių pačių tikslų kaip Europos gamintojai, būtų neįmanoma paaiškinti pasaulinio kartelio sukūrimo.

148 Komisija taip pat stebisi, kodėl BASF ginčija, kad nagrinėjamas kartelis buvo vienas ir tęstinis pažeidimas, nes savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus ji to nedarė.

149 Komisija pabrėžia, kad nebuvo jokio laiko tarpo tarp dviejų lygių kartelio, nes minimalios kainos ir perdirbėjų kontrolė buvo aptariamai 1994 m. balandžio mėn. susitikime Johor Bahru (žr. šio sprendimo 9 punktą), o Europos lygiu kartelis pradėjo veikti 1994 m. kovo mėnesį.

150 Komisija taip pat ginčija UCB argumentų pagrįstumą. Ji pabrėžia, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką esminis veiksnys nustatant, ar pažeidimas yra vienas ir tęstinis arba ar egzistuoja keletas atskirų pažeidimų, yra tikslo bendrumas, t. y. šioje byloje poveikis konkurencijai cholino chlorido rinkoje EEE (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 113 punktas; 2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją*, T-9/99, Rink. p. II-1487, 186 punktas ir Sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją*, T-21/99, Rec. p. II-1681, 67 punktas). Šis poveikis pirmiausia pasireiškė Šiaurės Amerikos gamintojų atsitraukimu nuo EEE rinkos, o vėliau tos pačios geografinės rinkos pasidalijimu. Veiksniai, kuriais Komisija grindžia savo vertinimą, yra tų pačių įmonių dalyvavimas kartelyje EB 81 straipsnio prasme, atitinkamos veiklos tęstinumas laike, antikoncepciniai veiksmai ir nurodytas poveikis.

151 Šiaurės Amerikos gamintojai žinojo ar turėjo žinoti, kad logiška jų pasitraukimo iš EEE rinkos pasekmė yra šios rinkos pasidalijimas tarp Europos gamintojų. Iš tikrųjų pasidalijimas pasauliniu lygiu būtų neturėjęs jokios prasmės, jei vėliau būtų vėl pasidalyta Bendrijos lygiu, o tai būtų buvę neįmanoma, jei nebūtų buvę preliminarių susitarimų pasauliniu lygiu. Be to, kad pažeidimai pasauliniu ir Europos lygiais yra vienas turintis tą patį tikslą pažeidimas, juose taip pat tam tikrą laikotarpį ir vienodai elgdamosi dalyvavo tos pačios įmonės. Šiaurės Amerikos gamintojų nedalyvavimas kartelyje Europos lygiu, Komisijos nuomone, nepakeičia nei jo tikslo, nei jo tęstinio pobūdžio, nes jų pasitraukimas iš EEE rinkos iškreipė joje konkurenciją.

152 Dėl pastarojo argumento Komisija ginčija UCB tvirtinimą, kad pasauliniu lygiu nebuvo susitarimo dėl kainų EEE. *DuCoa* atstovo deklaracija, išdėstyta Sprendimo 85 konstatuojamojoje dalyje (žr. šio sprendimo 137 punktą), buvo susijusi tik su 1993 m. sausio mėn. susitikimu. Iš tikrųjų Liudvigshafeno susitarime taip pat kalbama apie kainas Europoje, kaip tai nurodyta Sprendimo 77 konstatuojamojoje dalyje.

153 Be to, pasauliniu lygiu sudaryti karteliniai susitarimai buvo būtini tam, kad šis kartelis būtų įgyvendintas Europoje, nes norint padalyti Europos rinką tarp jos gamintojų, išlaikant aukštas kainas, reikėjo, kad gamintojai būtų užtikrinti, jog nepatirs konkurencijos iš Šiaurės Amerikos gamintojų. Geografinių rinkų, kurių padalijimui buvo skirti abu kartelio lygiai, skirtumas nėra reikšmingas veiksnys, nes minėti padalijimai leido dirbtinai padidinti cholino chlorido pelningumą, o tai buvo bendras kartelio tikslas. Vieno ir tęstinio pažeidimo teorija siekiama neleisti dirbtinai atskirti to, kas iš esmės yra vientisa, t. y. įvairių veiksmų, kuriais siekiama to paties tikslo. Šioje byloje nepasidalijus pasaulinės rinkos pasidalijimas Europoje neturėtų prasmės, o be pasidalijimo Europoje iš pasaulinio kartelio nebūtų jokios naudos.

154 Komisija mano, kad aukštų kainų išlaikymas Europoje leido Šiaurės Amerikos gamintojams taikyti analogiškas sąlygas Amerikos rinkoje. Priešingai nei tvirtina UCB, iš tikrųjų buvo diskutuojama dėl kainų Europoje, nes bet koks susitarimas dėl pasaulinių kainų neišvengiamai reiškia kainų nustatymą ir Europoje. Dėl perdirbėjų kontrolės pažymėtina, kad tai buvo svarbu Šiaurės Amerikos gamintojams, kurie norėjo išvengti eksporto iš EEE žemomis kainomis, o Europos gamintojai siekė neleisti perdirbėjams prekiauti žemomis kainomis EEE viduje.

155 Be to, šio sprendimo 139 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 369 ir 374 punktuose paneigiamas UCB tvirtinimas, draudžiant dirbtinį tų pačių taisyklių, kuriomis siekiama pasidalyti rinką, išskyrimą. Iš tikrųjų akivaizdu, kad susitarimai Europos lygiu yra pasaulinių susitarimų tąsa ir įgyvendinimas, pakeičiant pasaulinės rinkos pasidalijimą Europos nacionalinių rinkų pasidalijimu. Šis pakeitimas buvo įmanomas tik todėl, kad pasibaigus pasauliniams susitarimams šalys ir toliau juos vykdė, o Šiaurės Amerikos gamintojai nesikišo į Europos rinką, taikydami pasaulinius susitarimus. UCB supainiojo susitarimų veikimą pasauliniu lygiu su šių susitarimų pasekmėmis. Nėra jokios prieštaros pripažįstant, kad pasaulinis kartelis baigėsi, tačiau Europos lygio kartelis naudojosi pasaulinių susitarimų pasekmėmis. Tokiomis aplinkybėmis veikimas ne vienu metu nekeičia išvados, kad pažeidimas yra vienas ir tęstinis.

156 Dėl kaltinimo, jog buvo pasinaudota vieno ir tęstinio pažeidimo sąvoka siekiant apeiti senaties taisykles, Komisija pabrėžia, kad ji nesiekia gauti finansinės naudos paskirdama baudas ir kad didelių baudų paskyrimas nėra jos tikslas. Komisija, apskaičiuodama pradinę baudos dydį, atsižvelgė į pasaulinės, o ne į Europos rinkos dalis. Jei ji būtų atsižvelgusi į Europos rinkos dalis, baudos būtų buvusios didesnės. Dėl Šiaurės Amerikos gamintojų Komisija pažymi, kad jų elgesys būtų buvęs sankcionuotas už visą pažeidimo laikotarpį, jei jų veiksams pasauliniame lygmenyje nebūtų suėjusi senatis.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

Preliminarios pastabos

— Dėl BASF argumentų apimties

157 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pirmąją šio ieškinio pagrindo dalimi siekiama įrodyti pranešimo apie kaltinimus ir Sprendimo nesuderinamumą veiksmų pasauliniu ir Europos lygiu kvalifikavimo kaip vieno ir tęstinio pažeidimo klausimu. Ši dalis yra atskiras ieškinio pagrindas, pagrįstas BASF teisės į gynybą pažeidimu, kuri prireikus reikės išanalizuoti išnagrinėjus ieškinio pagrindą, pagrįstą teisės klaida dėl pasaulinių ir Europos susitarimų kvalifikavimo kaip vieno ir tęstinio pažeidimo. Iš tikrųjų, jei Pirmosios instancijos teismas nuspręstų, kad toks kvalifikavimas yra teisiškai klaidingas ir todėl turi būti panaikintas, galimas teisės į gynybą pažeidimo nustatymas šio kvalifikavimo atžvilgiu neturėtų reikšmės (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, (sprendimas *Cementas*), T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 3436 punktą ir 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *General Electric prieš Komisiją*, T-210/01, Rink. p. II-5575, 633 punktą).

— Dėl vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos

158 Tam tikrų neteisėtų veiksmų kvalifikavimas kaip vieno ir to paties pažeidimo arba keleto pažeidimų iš esmės turi įtakos skirtingai sankcijai, nes kelių pažeidimų nustatymas gali lemti kelių atskirų baudų skyrimą, kiekvieną kartą neviršijant Reglamento

Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje nustatytų ribų. Vis dėlto kelių pažeidimų nustatymas gali būti naudingas juos padariusiems asmenims tuomet, kai keletui iš jų yra suėjusi senatis (šiuo klausimu žr. 43 punkte minėto sprendimo *Vitaminai* 72 punktą).

159 Vieno pažeidimo sąvoka gali būti susijusi su teisiniu antikonkurencinių veiksmų, t. y. susitarimų, suderintų veiksmų ir įmonių asociacijų sprendimų, kvalifikavimu (150 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 112–114 punktai; 1991 m. spalio 24 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Rhône-Poulenc prieš Komisiją*, T-1/89, Rink. p. II-867, 125–127 punktai, 1999 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, (sprendimas *PVC II*), T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 696–698 punktai ir minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 186 punktas).

160 Vieno pažeidimo sąvoka taip pat gali būti susijusi su asmeniniu atsakomybės už konkurencijos normų pažeidimą pobūdžiu. Iš tikrųjų įmonė, dalyvavusi darant pažeidimą savo veiksmais, kurie patenka į susitarimo ar suderintų veiksmų sąvokas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme ir kuriais buvo siekiama įgyvendinti visą pažeidimą, gali būti atsakinga už kitų įmonių įgyvendinant minėtą pažeidimą vykdytus veiksmus per visą dalyvavimo darant minėtą pažeidimą laikotarpį. Taip yra tuomet, kai nustatoma, kad nagrinėjama įmonė žinojo apie kitų dalyvių neteisėtus veiksmus ir buvo pasirengusi priimti su tuo susijusią riziką. Ši išvada kyla iš valstybių narių teisinėse sistemose paplitusios koncepcijos dėl atsakomybės už keleto autorių padarytus pažeidimus priskyrimo atsižvelgiant į jų dalyvavimą darant bendrą pažeidimą. Taigi ši išvada neprieštarauja principui, pagal kurį atsakomybė už tokius pažeidimus yra asmeninio pobūdžio, neatmeta individualios apkaltinamųjų įrodymų analizės ir nepažeidžia atitinkamos įmonės teisės į gynybą (150 punkte minėto sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 83, 84 ir 203 punktai bei minėto sprendimo *HFB ir kt. prieš Komisiją* 231 punktas).

161 Jau yra nuspręsta, kad EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą gali sudaryti keletas veiksmų ar tęstinis elgesys, kuris yra „bendro plano“ dalis dėl jo to paties tikslo iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Tokiu atveju Komisija turi teisę numatyti atsakomybę už šiuos pažeidimus juos įvertindama kartu (66 punkte minėto sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 258 punktą), net jei yra nustatyta, kad įmonė tiesiogiai dalyvavo tik vienoje ar keliose pažeidimo sudedamosiose dalyse (šio sprendimo 159 punkte minėto sprendimo *PVC II* 773 punktą). Be to, faktas, kad skirtingos įmonės, siekdamos bendro tikslo, atliko skirtingus vaidmenis, nepanaikina tikslo antikonkurencinio pobūdžio ir kartu pažeidimo, jei kiekviena įmonė savo veiksmais kažkiek prisidėjo prie bendro tikslo siekimo (žr. šio sprendimo 157 punkte minėto sprendimo *Cementas* 4123 punktą ir šio sprendimo 139 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 370 punktą).

162 Šioje byloje Komisijos pasaulinės ir Europos kartelio atšakų kvalifikavimas kaip vieno ir tęstinio pažeidimo lėmė vieno kartelio, veikusio nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 1998 m. rugsėjo 30 d., nustatymą. Tačiau jei Pirmosios instancijos teismas nuspręstų, kad šios dvi atšakos yra atskiri pažeidimai, reikėtų konstatuoti, jog pasaulinio kartelio, veikusio nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 1994 m. balandžio 20 d., atžvilgiu yra suėjusi senatis (žr. šio sprendimo 9 punktą). Be Sprendimo panaikinimo iš dalies šis konstatavimas turėtų reikšmės BASF ir UCB baudų apskaičiavimui.

163 Taigi, atsižvelgiant į šio sprendimo 159–161 punktuose minėtą teismų praktiką, reikia išnagrinėti, ar Komisija, ieškovių veiksmus kvalifikuodama kaip vieną ir tęstinį pažeidimą, nepadarė teisės klaidos. Dėl to pateikiant preliminaras pastabas reikia taip pat išdėstyti Komisijos poziciją šiuo klausimu pranešime apie kaltinimus ir ją palyginti su Sprendime pateiktais teiginiais.

— Komisijos pozicija pranešime apie kaltinimus ir teiginiai Sprendime

- 164 Iš 2003 m. gegužės 22 d. pranešimo apie kaltinimus 111 punkto matyti, kad Komisija tuo metu manė, jog kartelis pasauliniu lygiu veikė nuo 1992 m. iki 1998 m., o Europos lygiu – nuo 1993 m. kovo mėn. iki 1998 m. spalio mėnesio. Komisija nurodė, kad kartelis buvo įgyvendinamas skirtingais lygiais: pasauliniu, regioniniu, t. y. nacionaliniu pagal dalyvių atitinkamose rinkose interesus ir įsipareigojimus (pranešimo apie kaltinimus 78 punktas). Komisijos nuomone, kartelį sudarė tęstinis susitarimas tarp cholino chlorido gamintojų, apimantis iš esmės pasaulinius susitarimus ir regioninius Europos „subsusitarimus“ (pranešimo apie kaltinimus 79 ir 84 punktai).
- 165 Iš pranešimo apie kaltinimus 168 ir 169 punktų matyti, kad, Komisijos nuomone, europinė kartelio atšaka buvo pasauliniu lygiu nustatytų principų taikymas, o tai tapo įmanoma tik užsitikrinus, kad Šiaurės Amerikos gamintojai nesikiš, t. y. neeksportuos į Europos rinką cholino chlorido. Tai Europos „subsusitarimas“, kaip jį keliose pranešimo apie kaltinimus vietose vadina Komisija (žr., pvz., 79, 84, 90 ir 169 punktus). Dėl Šiaurės Amerikos gamintojų Komisija nurodė, kad jų atsakomybė už visus veiksmus yra pagrįsta aplinkybe, jog jie žinojo apie minėtus „subsusitarimus“ (pranešimo apie kaltinimus 169 punktas).
- 166 Taigi akivaizdu, kad išsiųsdama šalims pranešimą apie kaltinimus Komisija pasaulinius ir Europos susitarimus laikė vienu pažeidimu, kurį įgyvendindamas kiekvienas dalyvis vaidino konkretų vaidmenį.

- 167 Vis dėlto Šiaurės Amerikos gamintojams pateikus pastabas dėl pranešimo apie kaltinimus Komisija atsisakė savo kaltinimų dėl slaptų kontaktų pasauliniu lygiu, vykusių po 1994 m. balandžio 20 d. (pranešimo apie kaltinimus 121–123, 144–147, 149 ir 151 punktai).
- 168 Tokiomis aplinkybėmis Komisija priėjo Sprendime išdėstytos išvados dėl nagrinėjamų susitarimų pasauliniu ir Europos lygiu santykio.
- 169 Sprendimo 64 konstatuojamojoje dalyje „Kartelio organizavimas“ Komisija tvirtina, kad jis veikė „dviem skirtingais, tačiau tarpusavyje susijusiais lygiais“. Pagal tą pačią konstatuojamąją dalį įmonių veiklos pasauliniu lygiu tikslas buvo padidinti pasaulines kainas, kontroliuoti cholino chlorido perdirbėjus ir platintojus, kad jie neprekiuotų cholino chloridu žemomis kainomis, ir pasidalyti pasaulines rinkas susitariant, kad Šiaurės Amerikos gamintojai pasitrauks iš Europos rinkos.
- 170 Sprendimo 65 konstatuojamojoje dalyje, skirtoje Europos lygio susitikimams, Komisija nurodo, kad šie susitikimai buvo reikalingi norint įgyvendinti pasaulinį susitarimą, įskaitant ir susitarimą tarp pačių Europos gamintojų, siekiant didinti kainas ir kontroliuoti perdirbėjus Europoje. Šie susitikimai buvo susiję su kainų kėlimu ne tik visoje EEE, bet ir nacionalinėse rinkose bei individualiems klientams. Visa tai buvo organizuojama siekiant, kad Europos gamintojai laikytųsi rinkos dalių ir būtų užtikrintas didesnis rinkų pelningumas bei stabilumas. Pagal Sprendimo 68 konstatuojamąją dalį stabilumas būtų pasiektas panaikinant arba išvengiant konkurentų eksporto į geografines zonas, kuriose kiti konkurentai turi dideles rinkos dalis. Pagal tą pačią konstatuojamąją dalį esminis veiksnys šiuo atžvilgiu buvo susitarimas, kad Europos gamintojai neeksportuos į Šiaurės Ameriką, o Šiaurės Amerikos gamintojai neeksportuos į Europos rinką. Dėl šio rinkų pasidalijimo minėti gamintojai galėjo

„stabilizuoti“ savo nacionalines rinkas ir padidinti pelningumą savo regione. Pasaulyje taip pat buvo sudarytas susitarimas tokiais pačiais lygiais dėl kainų didinimo. Šis susitarimas turėjo leisti ne tik padidinti rinkos pelningumą, tačiau ir išvengti eksporto tarp regionų nestabilumo. Siekiant šių tikslų reikėjo būtinai kontroliuoti perdirbėjus ir platintojus.

171 Pagal Sprendimo 69 konstatuojamąją dalį pasauliniu lygiu sudaryti susitarimai buvo dėl keturių tarpusavyje susijusių antikonkurencinės veiklos rūšių, t. y. dėl pasaulinių kainų nustatymo ir kėlimo, pasaulinių rinkų pasidalijimo (Šiaurės Amerikos ir Europos gamintojų pasitraukimas atitinkamai iš Europos ir Šiaurės Amerikos rinkų), platintojų ir perdirbėjų kontrolės bei galiausiai dėl nuolatinio keitimosi svarbia komercine informacija, siekiant užtikrinti susitarimų vykdymą.

172 Aprašiusi pasauliniu ir Europos lygiais vykusius susitikimus, Komisija dešimt konstatuojamųjų dalių skiria vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokai ir su tuo susijusių principų taikymui nagrinėjamu atveju. Sprendimo 145–148 konstatuojamosiose dalyse „Vieno ir tęstinio pažeidimo sąvoka – Principai“ Komisija išdėsto didelę dalį tų pačių argumentų, kurie buvo nurodyti pranešime apie kaltinimus (žr. šio sprendimo 166 punktą), darydama nuorodą į 150 punkte minėtą sprendimą *Komisija prieš Anic Partecipazioni*. Vis dėlto Sprendimo 150–154 konstatuojamosiose dalyse Komisija išdėsto savo naujo požiūrio dėl vieno ir tęstinio pažeidimo principo taikymo šioje byloje motyvus.

173 Pagal Sprendimo 150 konstatuojamąją dalį pasauliniai susitarimai ir Europos susitarimai turėjo bendrą antikonkurencinį tikslą, t. y. iškreipti įprastas konkurencijos sąlygas EEE. Konkrečiai kalbant, šiais dviem lygiais sudarytų susitarimų palyginimas

rodo, kad Europos lygiu sudaryti susitarimai Europos gamintojų galėjo būti laikomi tąsa to, kas buvo iš pradžių susitarta ne tik su Šiaurės Amerikos gamintojais, bet ir tarp pačių Europos gamintojų pasauliniu lygiu dėl kainų padidinimo ir perdirbėjų kontrolės. Komisija nurodo, kad norint padidinti tam tikriems Europos klientams taikomas kainas, šie buvo pasidalyti tarp atitinkamų Europos gamintojų. Komisija mano, jog tam, kad šie gamintojai susitartų dėl tokio pasidalijimo, jie akivaizdžiai turėjo laikytis savo atitinkamų bendrų rinkos dalių Europoje.

174 Pagal Sprendimo 151 konstatuojamąją dalį *Akzo Nobel*, UCB ir BASF dalyvavo nagrinėjamuose veiksniuose tiek Europos, tiek pasaulio lygiu, susitardami pasauliniu lygiu dėl tam tikrų veiksmų EEE, o vėliau imdamiesi šių veiksmų susitikdami Europos lygiu. Šiaurės Amerikos gamintojai nedalyvavo Europos susitikimuose, nes tuo metu, kai jie prasidėjo, pasauliniai susitarimai jau beveik buvo pasibaigę. Be to, net manant, kad Europos susitarimai prasidėjo iki 1994 m. kovo 14 d. (Komisija pripažįsta negalinti to įrodyti), Šiaurės Amerikos gamintojams nebūtų buvę prasmės juose dalyvauti, nes jie sutiko pasitraukti iš Europos rinkos.

175 Pagal Sprendimo 152 konstatuojamąją dalį Šiaurės Amerikos gamintojai žinojo arba turėjo žinoti apie Europos susitarimus. Iš tikrųjų Europos gamintojų pagrindinis tikslas, pasiektas Šiaurės Amerikos gamintojams pasitraukiant iš Europos rinkos, buvo Europos rinkos „stabilizavimas“. Vis dėlto šis „stabilizavimas“ būtų buvęs neįmanomas be kitų papildomų slaptų susitarimų tarp Europos gamintojų.

176 Galiausiai Komisija Sprendimo 153 konstatuojamojoje dalyje nurodo, kad Europos gamintojai iš tikrųjų susitarė iškraipyti konkurenciją EEE nuo pasaulinių susitarimų pradžios iki Europos susitarimų pabaigos. Komisija mano, kad tai, jog Europos

gamintojai turėjo 80 % Europos rinkos, įrodo, jog jie galėjo vykdyti susitarimus net pasibaigus pasauliniam susitarimui.

Dėl nagrinėjamų neteisėtų veiksmų kvalifikavimo

- ¹⁷⁷ Reikia pažymėti, kad pagal šio sprendimo 159 punkte minėtą teismų praktiką įmonių antikonkurenciniai veiksmai pasauliniu lygiu, aprašyti Sprendimo 69 konstatuojamojoje dalyje savaime yra vienas pažeidimas. Jį sudaro susitarimai (dėl pasaulinių kainų nustatymo ir kėlimo, Šiaurės Amerikos gamintojų pasitraukimo iš Europos rinkos ir platintojų bei perdirbėjų kontrolės) ir suderinti veiksmai (keitimasis svarbia informacija, siekiant daryti lygiavertę įtaką dalyvių komerciniam elgesiui).
- ¹⁷⁸ Tas pats pasakytina ir dėl antikonkurencinių veiksmų Europos lygiu, kurie savaime yra vienas pažeidimas, kurį sudaro susitarimai (dėl kainų nustatymo ir kėlimo EEE, nacionalinėse rinkose ir individualiems klientams, dėl klientų ir rinkos dalių pasidalijimo bei platintojų ir perdirbėjų kontrolės) ir suderinti veiksmai (keitimasis svarbia informacija, siekiant daryti lygiavertę įtaką dalyvių komerciniam elgesiui).
- ¹⁷⁹ Vis dėlto iš šios teismų praktikos taikymo šiai bylai automatiškai neišplaukia, kad pasauliniai ir Europos susitarimai kartu yra vienas ir tęstinis pažeidimas. Iš tikrųjų akivaizdu, kad bendro tikslo iškraipyti normalų kainų svyravimą buvimas teismų praktikoje nagrinėtose bylose pateisino skirtingų susitarimų ir suderintų veiksmų kvalifikavimą kaip vieno pažeidimo sudėtinių dalių. Šiuo klausimu negalima paneigti,

kad šie veiksmai papildė vienas kitą, nes kiekvienas iš jų turėjo pasekmių įprastai konkurencijai, o pažeidimu buvo daromas tam tikras antikonkurencinis poveikis, kurio norėjo jo autoriai, vykdančys bendrą vieno tikslo siekiantį planą.

180 Šioje situacijoje reikia pažymėti, kad vieno tikslo sąvoka negali būti nustatyta esant bendrai nuorodai į konkurencijos cholino chlorido rinkoje iškraipymą, nes įtaka konkurencijai, kaip tikslas ar poveikis, yra neatskiriamas bet kokio elgesio, kuriam taikoma EB 81 straipsnio 1 dalis, elementas. Toks vieno tikslo apibrėžimas gali iš dalies panaikinti vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos prasmę, jei jo pasekmė būtų tokia, kad keletas su ekonominiu sektoriumi susijusių veiksmų, draudžiamų EB 81 straipsnio 1 dalimi, būtų nuolat kvalifikuojami kaip vieną pažeidimą sudarantys elementai.

181 Reikia patikrinti, ar tarp dviejų susitarimų ir suderintų veiksmų dalių, kurias Komisija Sprendime sankcionavo kaip vieną ir tęstinį pažeidimą, yra vienas kito papildymo ryšys šio sprendimo 179 punkte aprašyta prasme. Be to, Komisija pati grindžia savo tvirtinimą remdamasi aplinkybe, kad pasauliniai ir Europos susitarimai buvo „glaudžiai susiję“ (žr. šio sprendimo 4, 142 ir 169 punktus). Šiuo klausimu reikia atsižvelgti į visas aplinkybes, galinčias patvirtinti ar paneigti minėtą ryšį, t. y. į taikymo laikotarpį, turinį (įskaitant ir taikytus metodus) ir atitinkamai į nagrinėjamų atskirų susitarimų ir suderintų veiksmų tikslą.

182 Dėl nagrinėjamų susitarimų taikymo laikotarpio reikia konstatuoti, kad pasaulinių susitarimų pasibaigimas vėliausiai 1994 m. balandžio 20 d. reiškia, jog nuo šios datos Šiaurės Amerikos gamintojai neprivalėjo atsisakyti eksporto į Europą. Pati Komisija prisipažino neturinti įrodymų apie kitus susitikimus ar kontaktus, kuriuose būtų

dalyvavę Šiaurės Amerikos gamintojai ir kuriuose jie būtų nustatę kainą EEE arba patvirtinę savo pirminius išpareigojimus neeksportuoti į Europą po šios datos (žr. Sprendimo 165 konstatuojamąją dalį). Iš to matyti, kad vertinime, jog norint pasidalyti tarpusavyje Europos rinką, išlaikant aukštas kainas, reikėjo, kad Europos gamintojai būtų tikri dėl Šiaurės Amerikos gamintojų konkurencijos nebuvimo (žr. šio sprendimo 153 punktą), neatsižvelgiama į tai, kad pasauliniai susitarimai nebegaliojo nuo 1994 m. balandžio 20 dienos. Iš tikrųjų susitarimai dėl Europos rinkos pasidalijimo buvo vykdomi nesant jokio susitarimo, draudžiančio eksportą iš JAV.

183 Be to, Komisijos išvada, jog pasaulinių rinkų pasidalijimas nepasidalijus Europos rinkos ir atvirkščiai neduoda jokios naudos dalyvaujančioms įmonėms (žr. šio sprendimo 153 punktą), yra nepriimtina. Šioje byloje eksporto į Europos rinką draudimo tikslas buvo išvengti svyravimų rinkoje dėl cholino chlorido pardavimo dirbtinai sumažintomis kainomis, taip susigrąžinant dalį fiksuotų perteklinės gamybos sąnaudų (Sprendimo 39 ir 68 konstatuojamosios dalys). Šios komercinės grėsmės panaikinimas yra atskiras tikslas, nesutampantis su Europos rinkos pasidalijimo tikslu, kuriam pasiekti, kaip bus nurodyta toliau, reikėjo taikyti skirtingus mechanizmus.

184 Todėl Europos susitarimai, galutinai patvirtinti tik 1994 m. kovo 14 d. per susitikimą Schotene, nors šalys pripažino pasaulinių susitarimų žlugimą per paskutinius susitikimus Briugėje ir Johor Bahru 1993 m. lapkričio mėn. ir 1994 m. balandžio mėn. (Sprendimo 92–95 konstatuojamosios dalys), šiuo požiūriu buvo nepriklausomi nuo bendro tarpusavyje susitarimo pasitraukti iš Europos ir Šiaurės Amerikos rinkų. Šis teiginys juo labiau tinka vėlesniam laikotarpiui po formalaus bet kokių ketinimų sudaryti pasaulinį susitarimą nutraukimo (per 1994 m. balandžio 14 d. ir 20 d. susitikimą Johor Bahru). Taigi Komisija Sprendimo 68 konstatuojamojoje dalyje neteisingai tvirtina, kad Europos gamintojai galėjo „stabilizuoti“ EEE rinką dėl pirminio pasaulinių rinkų pasidalijimo, nes šios rinkos nebebuvo pasidalytos tarp Šiaurės Amerikos gamintojų ir Europos gamintojų Europos susitarimų įgyvendinimo laikotarpiu.

185 Be to, tvirtindama, kad po formalaus pasaulinių susitarimų nutraukimo šalys ir toliau juos įgyvendino, o Šiaurės Amerikos gamintojai ir toliau nesikišo į Europos rinką taikydami pasaulinius susitarimus (žr. šio sprendimo 155 punktą), Komisija prieštarauja Sprendimo 165 konstatuojamajai daliai, pagal kurią ji neturėjo įrodymų, patvirtinančių, jog buvo kitų kontaktų ar susitikimų, kuriuose būtų dalyvavę Šiaurės Amerikos gamintojai ir kuriuose jie būtų nustatę kainas EEE ar patvirtinę savo pirminius įsipareigojimus neeksportuoti į Europą (žr. šio sprendimo 9 punktą).

186 Apklausta šiuo klausimu per posėdį Komisija nurodė, kad šiais argumentais ji siekė ne patvirtinti, kad pasaulinis susitarimas ir toliau veikė po Sprendime nurodyto jo nutraukimo, bet kad realiai įmonių elgesys išliko beveik toks pats kaip ir susitarimo galiojimo laikotarpiu. Todėl reikėjo atskirti šią aplinkybę nuo Sprendimo 165 konstatuojamojoje dalyje nurodytos aplinkybės, kuri yra susijusi su pasaulinio susitarimo trukme.

187 Reikia konstatuoti, kad šis atskyrimas, kuris, be kita ko, prieštarauja ir Komisijos raštams (žr. šio sprendimo 155 punktą), grindžiamas klaidingu EB 81 straipsnio aiškinimu. Iš tikrųjų pagal nusistovėjusią teismų praktiką EB 81 ir 82 straipsniais nustatytą konkurencijos sistemą domina susitarimų ar bet kokios formos suderintų veiksmų ar koordinavimo ekonominiai rezultatai, o ne jų juridinė forma. Todėl iširusių kartelių atvejais tam, kad EB 81 straipsnis būtų taikomas, pakanka, kad jų pasekmės būtų jaučiamos po jų formalaus iširimo (žr. 1995 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Solvay prieš Komisiją*, T-30/91, Rink. p. II-1775, 71 punktą ir 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Ventouris prieš Komisiją*, T-59/99, Rink. p. II-5257, 182 punktą bei jame minimą teismų praktiką). Iš to išplaukia, kad pažeidimo trukmė turi būti vertinama atsižvelgiant ne į laikotarpį, per kurį susitarimas galioja, o į laikotarpį, per kurį kaltinamos įmonės vykdo EB 81 straipsniu draudžiamą veiklą. Tačiau Komisijos tvirtinimas neleidžia paaiškinti priežasčių, dėl kurių Šiaurės Amerikos gamintojams nebuvo skirta jokia bauda, nors jie ir po 1994 m. balandžio 20 d. veikė laikydamiesi pasaulinių susitarimų. Su Komisijos siūlomu Sprendimo 165 konstatuojamosios dalies aiškinimu negalima sutikti.

188 Dėl Komisijos triplike nurodytos aplinkybės, susijusios su byla T-111/05, pagal kurią pasaulinio kartelio poveikis išliko ir po jo formalaus iširimo (žr. šio sprendimo 155 punktą), reikia pažymėti, kad, kaip ir tvirtinimas, nurodytas šio sprendimo 187 punkte, ji nėra minima Sprendime. Su Komisijos per posėdį pateiktu paaiškinimu, jog šią aplinkybę ji paminėjo Sprendimo 96 konstatuojamojoje dalyje nurodydama, kad Šiaurės Amerikos eksportas į EEE išliko palyginti mažas pasibaigus pasauliniam susitarimui, negalima sutikti. Iš tikrųjų iš Sprendimo 40 ir 44 konstatuojamųjų dalių matyti, kad 1990 m. cholino chlorido importas sudarė beveik 9 % Bendrijos, sudarytos iš dvylikos valstybių narių, rinkos vertės, o 1997 m. cholino chlorido importas pasiekė 9,3 % viso pardavimo EEE. Šie skaičiai negali pagrįsti Komisijos tvirtinimo, nes jie rodo, kad importo situacija Europos rinkoje buvo panaši tiek iki pasaulinių susitarimų sudarymo, tiek po jų pasibaigimo, ir todėl šie susitarimai neturėjo didelės įtakos Europos rinkos struktūrai dėl tarpkontinentinio importo.

189 Bet kuriuo atveju, net manant, kad Sprendimo 96 konstatuojamoji dalis iš esmės yra susijusi su tariamais struktūriniais pasikeitimais Europos rinkoje dėl pasaulinių susitarimų, palengvinusiais Europos susitarimų įgyvendinimą, ši aplinkybė nebuvo įrodyta. Iš tikrųjų Pirmosios instancijos teismas paragino šalis ir *Akzo Nobel* pateikti ieškovių ir *Akzo Nobel* turimų Europos rinkos (turint omenyje Bendrijos valstybes nares ir EFTA nares, 1994 m. sudariusias EEE) dalių įvertinimą trečiajame 1992 m. ketvirtyje, t. y. pasaulinių susitarimų pradžioje. Vis dėlto nė viena šalis dėl nagrinėjamų operacijų senumo nepateikė tikslių dokumentų šiuo klausimu. Todėl šį vertinimą reikia atlikti remiantis Sprendime esančia informacija ir informacija administracinėje byloje, į kurią Sprendime daroma nuoroda.

190 Kaip nurodyta Sprendimo 97 ir 153 konstatuojamosiose dalyse, tuo metu, kai buvo sudaryti Europos susitarimai (1994 m. kovo mėn.), *Akzo Nobel*, BASF ir UCB turėjo

daugiau nei 75 % Europos rinkos ir todėl galėjo pasidalyti šią rinką nesirūpindamos kitų pasaulio gamintojų veiksmais. Tačiau nepanašu, kad ši didelė rinkos dalis buvo pasaulinių susitarimų rezultatas. Iš tikrųjų iš Sprendimo 40 konstatuojamosios dalies matyti, kad 1990 m. cholino chlorido importas sudarė beveik 9 % Bendrijos rinkos (iš 40 000 t buvo importuotos 3 525 t). Per septynis pirmus 1992 m., t. y. pirmųjų pasaulinio pažeidimo metų, mėnesius importas į Europą iš Šiaurės Amerikos sudarė 2 900 t iš visos 43 800 t rinkos, t. y. 6,6 % Europos rinkos (71 konstatuojamoji dalis). Tais pačiais metais *Ertisa* rinkos dalis sudarė daugiausia 7,9 % (remiantis administracinės bylos, pridėtos prie atsikirtimo į ieškinį byloje T-101/05, 1999 puslapiu, gamybos apimtis siekė 3 500 t). Jei atsižvelgtume į *ICI* (ketvirtas Europos gamintojas, nesusijęs su nagrinėjamais veiksmais, nes jis tradiciškai veikė tik Jungtinės Karalystės rinkoje) turėtą 15 % rinkos dalį, kaip matyti iš Sprendimo išnašos 152 puslapyje, *Akzo Nobel*, BASF ir UCB 1992 m. lieka mažiausiai 70,5 % bendros rinkos. Taigi reikia konstatuoti, kad pasauliniai susitarimai nesąlygojo pakankamai didelių Europos rikos struktūrinių pasikeitimų, konkrečiai susijusių su bendra BASF, UCB ir *Akzo Nobel* rinkos dalimi, kurie leistų manyti, kad būtent dėl to šie trys Europos gamintojai galėjo pasidalyti EEE rinką.

191 Tokiomis aplinkybėmis tvirtinimas, jog Europos lygio susitarimai yra pasaulinių susitarimų tąsa ir įgyvendinimas, paprasčiausiai pakeičiant pasaulinės rinkos pasidalijimą nacionalinių Europos rinkų pasidalijimu (žr. šio sprendimo 155 punktą), yra nepriimtinas. Iš tikrųjų antikonkurencinis susitarimas iš principo negali būti laikomas kito, jau pasibaigusio susitarimo įgyvendinimo priemone (žr. šiuo klausimu 139 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 363 punktą).

192 Dėl dviem susitarimų grupėmis siekiamų tikslų reikia pažymėti, kad iš Sprendimo 64–68 ir 150–153 konstatuojamųjų dalių matyti, jog Komisija nurodė vieno antikonkurencinio tikslo, t. y. dirbtinai pakelti kainas, egzistavimą. Nors pasauliniame susitarime nustatomos minimalios gamintojų taikytinos kainos (žr., pvz., Sprendimo 77, 79, 85, 88, 90, 91 ir 92 konstatuojamąsias dalis), vis dėlto šios priemonės vienintelis tikslas

buvo išsaugoti pagrindinį susitarimo elementą, t. y. išvengti eksporto iš Europos į Šiaurės Ameriką ir atvirkščiai, o ne pasidalyti Europos rinką tarp Europos gamintojų. Iš tikrųjų, jei gamintojai būtų nusprendę Europos perdirbėjams ir platintojams pardavinėti per mažomis kainomis (dėl jų perteklinių pajėgumų), tai pagal Sprendimo 151 konstatuojamąją dalį būtų leidę pastariesiems eksportuoti cholino chloridą į JAV konkurencingomis kainomis. Akivaizdu, kad Šiaurės Amerikos gamintojai turėjo atitinkamai imtis reikiamų veiksmų pagal susitarimą savo klientų (perdirbėjų ir platintojų) JAV atžvilgiu.

193 Pagal Sprendimo 85 konstatuojamąją dalį, kurioje cituojama *DuCoa* deklaracija, „nėra jokios klaidos tvirtinant, kad paskelbimas apie ketinimą pakelti kainas pasauliniu lygiu pirmiausia buvo susijęs su Tolimaisiais Rytai ir Lotynų Amerika; jie nei diskutavo, nei sudarė susitarimą su europiečiais dėl kainų Šiaurės Amerikoje ar Europoje, ir šios temos nebuvo joks ketinimo sudaryti susitarimą objektas“. Pagal šią deklaraciją „Amerikos gamintojai niekada nebandė diktuoti cholino chlorido kainų Vakarų Europoje <...> tačiau nurodė, kad jei kainos Europoje yra žemos, produktas gali būti reeksportuojamas į JAV“. Priešingai nei tvirtina Komisija, šios deklaracijos turinys neleidžia jos aiškinti kaip susijusios tik su 1993 m. sausio mėn. susitikimu.

194 Du paskutiniai 152 konstatuojamosios dalies sakiniai, pagal kuriuos pasaulinės ir Europos atšakų tarpusavio ryšį įrodo aplinkybė, kad Europos rinkos stabilizavimas, kuris buvo vienas iš pasaulinio susitarimo tikslų, būtų buvęs neįmanomas be kitų slaptų susitarimų tarp Europos gamintojų, pagrįsti klaidinga prielaida. Iš tikrųjų nei iš Sprendimo, nei iš Pirmosios instancijos teismui pateiktos bylos medžiagos, kuria remiasi Komisija, negalima daryti išvados, kad pasauliniame susitarime nurodytas rinkų „stabilizavimas“ šioje byloje reiškia Amerikos ir Europos rinkų pasidalijimą tarp veikiančių gamintojų.

195 Tačiau, kaip tai buvo nurodyta (žr. šio sprendimo 192 punktą), šiuo „stabilizavimu“ buvo siekiama išvengti tarpkontinentinio eksporto žemesnėmis nei importo regione nustatytos kainomis. Pagal Sprendimo 39 konstatuojamąją dalį „jei taip būtų, (šis importas), nepaisant nedidelio kiekio, galėtų destabilizuoti importo regione galiojančių kainų lygį, ypač tada, kai šis lygis yra palyginti aukštas“. Minėta konstatuojamoji dalis nurodo, kad tokio tipo pardavimas gali būti palankus bendrovei, kurios gamyba yra perteklinė ir kuri bando susigrąžinti dalį savo fiksuotų sąnaudų.

196 Aplinkybę, kad rinkos „stabilizavimas“ turi būti suprantamas būtent taip, patvirtina Sprendimo 68 konstatuojamoji dalis, skirta pasaulinio kartelio veikimui, kurioje nurodoma: „<...> negalima atmesti galimybės, kad gamintojai atsikrato perteklinės produkcijos atsitiktiniu pardavimu, skirtu tik padengti fiksuotas gamybos sąnaudas. Net jei tai susiję tik su nedideliais kiekiais, šis eksportas gali paveikti rinkos importo kainą, nes klientai galėtų naudotis tokiu pardavimu, kad išsiderėtų mažesnes kainas. Rinka stabilizuotųsi panaikinus ar užkirtus kelią konkurentų eksportui į geografines zonas, kuriose kiti konkurentai turi dideles rinkos dalis. Esminis veiksnys šiuo atžvilgiu buvo susitarimas, numatantis, kad Europos gamintojai neeksportuos į Šiaurės Ameriką, o Šiaurės Amerikos gamintojai neeksportuos į Europos rinką. Dėl šio rinkų pasidalijimo gamintojai galėjo „stabilizuoti“ savo nacionalines rinkas ir padidinti pelningumą savo regione“. Net jei pavartodama žodžių junginį „didinti pelningumą savo regione“ Komisija turėjo omenyje ne tik Šiaurės Amerikos gamintojų pasitraukimą, bet ir EEE rinkos pasidalijimą tarp Europos gamintojų, toks mąstymas yra netinkamas dėl antikonkurencinių veiksmų pasauliniu lygiu nutraukimo vėliausiai 1994 m. balandžio 20 d. pasekmių (žr. šio sprendimo 184–190 punktus).

197 Reikia pridurti, kad, kaip matyti iš 71 ir 75 išnašų Sprendimo 31 ir 66 puslapiuose, sudarydami pasaulinį susitarimą visi gamintojai turėjo pajėgumų perteklių, o ši aplinkybė skatino tarpkontinentinį cholino chlorido eksportą žemomis kainomis, ir taip kėlė pavojų pasaulinių rinkų stabilumui (žr. šio sprendimo 195 punktą). Todėl

rinkų „stabilizavimo“ sąvoka pagal pasaulinį susitarimą nebuvo susijusi su pasidalijimu Europos ir Šiaurės Amerikos rinkų viduje, kaip tai tvirtinama Sprendimo 152 konstatuojamojoje dalyje. Tai, kad Europos gamintojai pasidalijo Europos rinką tik baigiantis pasauliniam susitarimui tuo metu, kai dalyviai konstatavo pastarojo žlugimą (Sprendimo 93 konstatuojamoji dalis), rodo, kad dalyvauti pasauliniuose susitarimuose, siekiant vėliau pasidalyti jiems priskirtas rinkas, nebuvo jų tikslas. Be to, reikia konstatuoti, kad Komisija sprendime nenurodo jokie įrodymo, patvirtinančio tokį tikslą.

198 Taip pat platintojų ir perdirbėjų kontrolės turinys skiriasi atsižvelgiant į tikslus. Pagal pasaulinius susitarimus ši kontrolė pasireiškė cholino chlorido pardavimu „tinkamomis kainomis“ (Sprendimo 69 konstatuojamosios dalies c punktas). Dėl šios priemonės Komisija Sprendimo 81 konstatuojamojoje dalyje nurodo: „<...> Ši kontrolė gali būti atliekama užtikrinant, kad perdirbėjai pirktų cholino chloridą iš kartelio dalyvių tinkamomis sąlygomis. *Bioproducts* užrašuose nurodoma: „turime kontroliuoti perdirbėjų žaliavą. Pasinaudosime kainų didinimu“. Tas pats tikslas išplaukia ir iš 75 konstatuojamojoje dalyje nurodyto dokumento, kuriame nurodyta: „Perdirbėjai ir platintojai turi būti kontroliuojami tinkamomis kainomis“. Galiausiai remiantis kitu per (Liudvigshafeno) susitikimą parengtu dokumentu: „Kiekvienas cholino chlorido gamintojas yra atsakingas už perdirbėjų kontrolę savo nacionalinėje rinkoje. Skysto cholino chlorido iš kito regiono tiekimas iškreipia šią taisyklę ir griaua rinką“¹⁹⁹. Todėl ši kontrolė lėmė „didžiausių“ kainų, sutartų per Europos ir Šiaurės Amerikos gamintojų susitikimus, laikymąsi (Sprendimo 77 ir 79 konstatuojamosios dalys).

199 Dėl šios kontrolės tikslo Komisija Sprendimo 151 konstatuojamojoje dalyje nurodo: „Dėl kainų kėlimo Europoje Šiaurės Amerikos gamintojų interesas apsiribojo tuo, kad Europos kainų lygis nenukristų žemiau kituose pasaulio regionuose taikomų kainų. Kadangi buvo akivaizdu, kad taip neatsitiks, nes perdirbėjai buvo kontroliuojami,

nerieikėjo nagrinėti Europos kainų per pasaulinius susitikimus, nebent buvo nagrinėjamas pasaulinių kainų kėlimo klausimas“. Šia kontrole buvo siekiama neleisti platintojams ir perdirbėjams pakenkti susitarimų tikslui, t. y. abipusiam pasitraukimui iš Europos ir Šiaurės Amerikos rinkų. Tačiau pagal Sprendimo 165 konstatuojamąją dalį susitarimus dėl abipusio pasitraukimo šalys nutraukė vėliausiai 1994 m. balandžio 20 d. (žr. šio sprendimo 185–187 punktus).

200 Tačiau remiantis Sprendimo 99 konstatuojamosios dalies d punktu platintojų ir perdirbėjų kontrolė pagal Europos susitarimus turėjo keletą formų, t. y. išvengti pardavimo preferencinėmis kainomis (platintojams skirta priemonė), užtikrinti, kad perdirbėjai žaliavą iš kartelio dalyvių pirktų tinkamomis sąlygomis, informuoti juos apie kartelio narių sutartas kainas ir sukurti su jais išimtinius ryšius. Dėl šios kontrolės tikslo toje pačioje konstatuojamoje dalyje pažymima, kad tai yra susitarimų dėl rinkos dalių, klientų pasidalijimo ir Europos gamintojų sutartų kainų užtikrinimas.

201 Todėl pasauliniai susitarimai dėl kainų nėra „glaudžiai susiję“ su EEE rinkos pasidalijimu tarp Europos gamintojų, įvykusių po minėtų susitarimų visiško pasibaimimo, kaip tai tvirtina Komisija. Tai įrodo ir aplinkybė, kad minėtam padalijimui pagal Sprendimo 65, 103, 105 ir 113 konstatuojamąsias dalis reikėjo skirtingos technikos, t. y. kiekvieno Europos gamintojo diferencijuotų kainų nustatymo kiekvienam klientui, kad pastarasis būtų „priskirtas“ atitinkamam gamintojui pagal slaptus Europos lygio susitarimus. Tokio rezultato nebūtų galima pasiekti remiantis tik visų gamintojų taikomomis „didžiausiomis“ kainomis, kaip buvo nustatyta pasauliniuose susitarimuose (Sprendimo 77 ir 79 konstatuojamosios dalys).

- 202 Be to, niekas nevertė Europos gamintojų žlugus pasauliniams susitarimams pasidalijant Europos klientus remtis tuose susitarimuose nustatytais „didžiausiomis“ kainomis. Tokiomis aplinkybėmis Komisijos argumentas, jog „didžiausios“ kainos nustatymas pasauliniu lygiu neišvengiamai lėmė kainų nustatymą Europos lygiu, yra netinkamas.
- 203 Reikia taip pat pabrėžti, jog Sprendime nepateikiama jokių įrodymų, galinčių patvirtinti, kad Europos gamintojai sudarė susitarimą dėl EEE rinkos pasidalijimo (net vėlesnio) per pasaulinio kartelio susitarimus ar kad jie ketino pasinaudoti pasauliniais susitarimais siekdami palengvinti vėlesnį EEE rinkos pasidalijimą. Be to, Komisija Sprendimo 151 konstatuojamojoje dalyje pripažįsta negalinti įrodyti šios aplinkybės. Jei taip būtų, neliktų jokios priežasties nepripažinti, kad susitarimai dėl EEE rinkos padalijimo prasidėjo prieš 1994 m. kovo 14 d., t. y. prieš pirmąją Europos gamintojų susitikimą. Tačiau taip nėra.
- 204 Tokiomis aplinkybėmis Sprendimo 151 konstatuojamoji dalis (žr. šio sprendimo 174 punktą) neturi prasmės tiek, kiek ja siekiama paaiškinti, kodėl Šiaurės Amerikos gamintojai nedalyvavo Europos susitikimuose. Iš tikrųjų šioje 151 konstatuojamosios dalies vietoje atsakoma į Europos gamintojų per administracinę procedūrą pateiktą netinkamą argumentą dėl pasaulinių ir Europos susitarimų šalių tapatybės nenurodymo.
- 205 Be to, Sprendimo 152 konstatuojamoji dalis (žr. šio sprendimo 175 punktą) negali tinkamai pagrįsti Komisijos tvirtinimo, nes joje nurodoma, kad Šiaurės Amerikos gamintojai žinojo ar turėjo žinoti apie Europos susitarimų egzistavimą. Iš tikrųjų Šiaurės Amerikos gamintojų žinojimas apie šiuos susitarimus, pripažinus vieną pažeidimą, išplėstų jų atsakomybę viso pažeidimo atžvilgiu, jei būtų nustatytas ryšys

tarp minėtųjų ir pasaulinių susitarimų (žr. šiuo klausimu 139 punkte minėto sprendimo *JFE Engineering ir kt. prieš Komisiją* 371 punktą). Taigi šis veiksnys negali turėti įtakos Europos gamintojų atsakomybei ir nepatvirtina vieno ir tęstinio pažeidimo egzistavimo.

206 Todėl bendro pobūdžio tvirtinimas, kad Europos susitarimai gali būti laikomi Europos gamintojų ankstesnių pasaulinių susitarimų ne tik su Šiaurės Amerikos gamintojais, bet ir tarp pačių Europos gamintojų, dėl kainų kėlimo ir perdurbėjų kontrolės, tąsa, yra klaidingas. Tas pats pasakytina ir apie vertinimą, jog visi susitarimai yra vienas kartelis, iš kurio Šiaurės Amerikos gamintojai pasitraukė tam tikru momentu, o likusios šalys po šio pasitraukimo jį pritaikė savo poreikiams.

207 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisija negali remtis 150 punkte minėto sprendimo *Dansk Rørindustri prieš Komisiją* 67 punktu. Iš tikrųjų, nors dėl pažeidimo, pirmiausia susijusio su Danijos neizoliuotų vamzdžių rinka, o po kiek laiko – su visa Europos rinka, Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į vieną tikslą – kontroliuoti miesto šildymo rinką, kad pripažintų minėtus veiksmus vienu ir tęstiniu pažeidimu, vis dėlto šis vertinimas taip pat yra pagrįstas kitais, taip pat svarbiais argumentais. Šiame sprendime Pirmosios instancijos teismas, kaip ir Komisija, pabrėžė, kad „nuo Danijos kartelio pradžios buvo siekiama ilgainiui išplėsti kontrolę visoje <...> rinkoje <...>, o veiksmų metodai ir praktinis įgyvendinimas aiškiai liudija apie 1994 m. susitarimo dėl visos Europos rinkos pasidalijimo ir ankstesnių susitarimų tęstinumą“ (65 ir 68 punktai). Be to, Komisijos nurodytame 67 punkte taip pat pabrėžiama, jog iš pirmo susitarimo dėl kainų eksporto rinkai kėlimo koordinavimo matyti, kad „nuo pat pradžių Danijos gamintojų kartelis peržengė Danijos rinkos ribas“.

- 208 Tačiau šioje byloje Komisija neįrodė, kad ieškovės, dalyvaudamos pasauliniuose susitarimuose, turėjo ilgalaikį tikslą pasidalyti EEE rinką, kaip buvo padaryta pagal Europos susitarimus. Ji taip pat neįrodė ryšio tarp kiekvienos susitarimų grupės naudotų metodų ir praktikos.
- 209 Atsižvelgiant į pasaulinių ir Europos susitarimų įgyvendinimo tarpusavio ryšio nebuvimo pasekmes (žr. šio sprendimo 182–191 punktus), į tai, kad abipusis pasitraukimas iš Europos ir Šiaurės Amerikos rinkų bei EEE rinkos pasidalijimas pasiskirstant klientus turi skirtingus tikslus, įgyvendinamus skirtingais metodais (žr. šio sprendimo 192–202 punktus), ir galiausiai į įrodymų, patvirtinančių Europos gamintojų norą prisijungti prie pasaulinių susitarimų, siekiant vėliau pasidalyti EEE rinką, nebuvimą (žr. šio sprendimo 203 punktą), reikia konstatuoti, kad Europos gamintojai padarė du atskirus EB 81 straipsnio pažeidimus, o ne vieną ir tęstinį pažeidimą.
- 210 Todėl Sprendimas turi būti panaikintas tiek, kiek juo ieškovėms paskiriama bauda už dalyvavimą pasauliniame kartelyje, t. y. darant pažeidimą, kurio atžvilgiu suėjo senatis. Šio panaikinimo pasekmės BASF paskirtos baudos dydžio apskaičiavimui bus nagrinėjamos šio sprendimo 212–223 punktuose. Šio panaikinimo pasekmes UCB paskirtos baudos dydžio apskaičiavimui reikės išnagrinėti remiantis šios ieškovės antrojo ieškinio pagrindo tyrimu (žr. šio sprendimo 235–241 punktus).
- 211 Tokiomis aplinkybėmis nereikia priimti sprendimo dėl šio ieškinio pagrindo, pagrįsto BASF teisių į gynybą pažeidimu (žr. šio sprendimo 157 punktą).

Dėl BASF baudos skaičiavimo

- 212 Pirmiausia reikia pabrėžti, kad, Pirmosios instancijos teismui paprašius, tiek ieškovės, tiek Komisija per posėdį išdėstė savo vertinimus, susijusios su baudų apskaičiavimu, jei ieškinio pagrindas, pagrįstas teisės klaida pasaulinius ir Europos susitarimus kvalifikuojant kaip vieną pažeidimą, Pirmosios instancijos teismo būtų pripažintas pagrįstas. Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 120 punkte, BASF bendradarbiavimo vertinimui pagal trečiąjį ieškinio pagrindą neturi įtakos Pirmosios instancijos teismo vertinimas, susijęs su penktuoju ieškinio pagrindu, kuris gali turėti reikšmės šiam sumažinimui.
- 213 Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnyje Bendrijos teismui suteikta neribota jurisdikcija jam leidžia be paprastos sankcijos teisėtumo kontrolės pakeisti Komisijos vertinimą savuoju ir panaikinti, sumažinti ar padidinti paskirtą baudą, kai jam yra pateikiamas nagrinėti jos dydžio klausimas (65 punkte minėto sprendimo *Grupė Danone prieš Komisiją* 61 ir 62 punktai). Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad gairės neįpareigoja Bendrijos teismų vertinant baudas, kai jie priima sprendimą remdamiesi minėta kompetencija (2005 m. liepos 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Brasserie nationale ir kt. prieš Komisiją*, T-49/02–T-51/02, Rink. p. II-3033, 169 punktas).
- 214 Kadangi BASF Pirmosios instancijos teismui pateikė klausimą dėl jai paskirtos baudos dydžio įvertinimo, pastarasis turi įgyvendinti savo neribotą jurisdikciją.
- 215 Šiuo klausimu pirmiausia reikia išnagrinėti Komisijos byloje T-111/05 atsikirtime į ieškinį pateiktą tvirtinimą, jog naujas baudų dydžio apskaičiavimas reikalauja Europos gamintojų suskirstymo į kategorijas pakeitimo. Šis tvirtinimas yra pagrįstas aplinkybe, kad Sprendime šis suskirstymas buvo padarytas remiantis įmonių,

dalyvavusių darant pažeidimą, pasaulinės rinkos dalimis 1997 m., t. y. paskutiniaisiais visais pažeidimo metais. Remiantis šiuo vertinimu UCB ir *Akzo Nobel* buvo priskirtos trečiai kategorijai (jų rinkos dalys buvo atitinkamai 13,4 % ir 12 %), o BASF, turėjusi 9,1 % rinkos dalį, buvo priskirta ketvirtai kategorijai (žr. šio sprendimo 15 punktą).

- 216 Vis dėlto, kadangi su EEE rinka yra susijęs tik vienas pažeidimas (žr. šio sprendimo 210 punktą), suskirstant Europos gamintojus į kategorijas reikia atsižvelgti tik į EEE rinkos dalis. Vis dėlto toks pakeitimas negali pakeisti nei įmonių klasifikacijos pagal kategorijas, nei pradinių baudos dydžių, nustatytų atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą. Iš tikrųjų iš Sprendimo 44 konstatuojamosios dalies matyti, kad 1997 m. *Akzo Nobel* ir UCB turėjo atitinkamai 28,9 % ir 28,5 % Europos rinkos, o BASF rinkos dalis sudarė 20,9 %. Toks rinkos dalių pasiskirstymas pateisina Komisijos suskirstymo išlaikymą, *Akzo Nobel* ir UCB priskiriant tai pačiai kategorijai, o BASF – žemesnei kategorijai.
- 217 Dėl bendro pradinių baudos dydžių lygio reikia pažymėti, kad jis turi likti toks pats kaip ir nurodytasis Sprendimo 202 konstatuojamojoje dalyje. Iš tikrųjų šie dydžiai buvo nustatyti remiantis pažeidimo sunkumo tiek pasauliniu, tiek Europos lygiais ir palyginti maža Europos cholino chlorido rinka (52,6 mln. EUR), o šie veiksniai taikytini, net jei pažeidimas yra susijęs tik su EEE.
- 218 Todėl pradinis BASF nustatytas baudos dydis, remiantis pažeidimo sunkumu, turi išlikti nepakitęs, t. y. 18,8 mln. EUR.
- 219 Dėl BASF dalyvavimo Europos susitarimuose trukmės reikia pasakyti, kad iš Sprendimo 101, 102, 105 ir 206 konstatuojamųjų dalių matyti, jog jis prasidėjo 1994 m. lapkričio 29 d. susitikime Amersforte (Nyderlandai) ir baigėsi 1998 m. rugsėjo

30 dieną. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad Komisijos pasiūlytas pradinio baudos dydžio padidėjimas 10 % už kiekvienus visus metus ir 5 % už kiekvieną papildomą visą šešių mėnesių laikotarpį, atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, gali lemti labai didelį skirtumą tarp ieškovių. Iš tikrųjų, kadangi BASF dalyvavimas darant pažeidimą truko trejus metus ir dešimt mėnesių, jei Pirmosios instancijos teismui taikytų 5 % padidėjimą už dešimt mėnesių, tai reikštų neatsižvelgimą į keturis papildomus mėnesius. Reikia taip pat pažymėti, kad šioje byloje Pirmosios instancijos teismas turi tikslius įrodymus dėl kiekvienos ieškovės dalyvavimo darant pažeidimą trukmės ir todėl gali apskaičiuoti baudas taip, kad jos tiksliai atspindėtų dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį, taip padarydamas jas proporcingesnes.

220 Įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją Pirmosios instancijos teismas mano, jog pradinį baudos dydį reikia padidinti 38 %, kad būtų įvertintas trejų metų ir dešimt mėnesių BASF dalyvavimas darant pažeidimą.

221 Todėl BASF nustatoma pagrindinė 25,944 mln. EUR bauda. Šiam dydžiui dar reikia taikyti 50 % padidėjimą dėl recidyvo (žr. šio sprendimo 18 punktą), ir nustatyti 38,916 mln. EUR baudą.

222 Galutinis BASF baudos dydis bus nustatytas sumažinus ją 10 % už faktų neginčijimą, t. y. dėl bendradarbiavimo. Dėl BASF bendradarbiaujant pateiktų įrodymų, dėl kurių jai bauda buvo papildomai sumažinta 10 % (žr. šio sprendimo 87 punktą), reikia priminti, kad įmonės informacijos, susijusios su aktais, dėl kurių jai neturėtų būti skirta bauda pagal Reglamentą Nr. 17 ir Reglamentą Nr. 1/2003, pateikimas Komisijai nepatenka į 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį (108 punkte minėto sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją* 297 punktą). Kadangi minėti veiksniai yra susiję tik su pasauliniais susitarimais, o BASF pateiktos informacijos apie Europos susitarimus vertė buvo

minimali (žr. šio sprendimo 116 punktą), kadangi jau buvo nuspręsta, kad pažeidimo, susijusio su pasauliniais susitarimais, atžvilgiu suėjo senatis (žr. šio sprendimo 210 punktą), ir kadangi BASF negali būti šiuo atžvilgiu paskirta jokia bauda, nebereikia taikyti jai šiuo atžvilgiu suteikto 10 % sumažinimo.

223 Todėl BASF turi būti paskirta 35,024 mln. EUR bauda.

7. Dėl antrojo UCB nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto klaidingu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu

Šalių argumentai

224 UCB mano, kad turimas daryti skirtumas tarp pasaulinių ir Europos susitarimų turėtų poveikį 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymui jos atžvilgiu. Konkrečiai kalbant, kadangi UCB buvo pirmoji pranešusi apie slaptą kartelį Bendrijos lygiu (žr. šio sprendimo 19 punktą) ir įvykdė visas 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriuje nustatytas sąlygas, ji mano, kad jai paskirta bauda turėjo būti sumažinta nuo 75 % iki 100 %.

225 UCB nurodo, jog naujasis Komisijos pranešimas apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3, toliau – 2002 m. Pranešimas dėl bendradarbiavimo), kuris pakeičia 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo, numato, kad Komisija atleisdžia nuo baudų įmonę, kuri pirmoji pateikia įrodymus, leidžiančius Komisijai nustatyti EB 81 straipsnio pažeidimą. Pagrindinių teisių

apsaugos Bendrijos teisinėje sistemoje reikalavimas įpareigoja taikyti galiojimo atgal *in mitius* principą, kuris yra tarptautiniu lygiu pripažintas bendrasis teisės principas, išplaukiantis iš didesnę bausmę įtvirtinančių teisės aktų negaliojimo atgal principo. Komisija turi taikyti šį principą visose procedūrose, kuriose gali būti paskiriamos sankcijos taikant konkurencijos normas. Iš to matyti, kad Komisija turėjo taikyti 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo A skyrių kaip švelnesnį teisės aktą 1996 m. Pranešimo apie bendradarbiavimą B skyriaus atžvilgiu, nes jis įtvirtina visišką neliečiamybę nepalikdamas Komisijai diskrecijos sumažinti baudos dydį, kurią ji turėjo pagal 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo. Taigi 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymas visiškai atleido UCB nuo nustatytos baudos.

226 *Lex mitior* galiojimo atgal sąvoka apima visų specialiųjų nuostatų, kaip antai Komisijos pranešimai dėl paskirtų baudų konkurencijos srityje, kurias valdžios institucija ketina taikyti asmeniui, pakeitimą. Šiuo principu, be kita ko, remiamasi 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo 28 punkte, kuris apriboja jo taikymą laikotarpiui po 2002 m. vasario 14 dienos. Aplinkybė, kad UCB teisėti lūkesčiai jos bendradarbiavimo momentu buvo grindžiami 1996 m. Pranešimu dėl bendradarbiavimo, nėra tiek svarbi, kad būtų sutrukdyta *lex mitior* principo taikymui.

227 Bet kuriuo atveju dėl 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo Komisija turėjo nesuteikti baudos UCB, nes ši pirmoji pateikė informaciją apie Europos kartelį dar prieš Komisijai pateikiant prašymą, taigi tuo momentu, kai Komisija apie šį kartelį dar visiškai nežinojo.

228 Komisija pažymi, kad šis pagrindas iš tikrųjų yra pasekmių, kurios kiltų, jeigu pirmasis UCB nurodytas pagrindas būtų pripažintas pagrįstas, analizė. Taigi ji nurodo su minėtu pagrindu susijusį savo argumentavimą ir tvirtina, jog šį pagrindą reikia atmesti.

229 Papildomai Komisija pripažįsta, kad jeigu ieškovių veiksmai nesudaro vieningo ir tęstinio pažeidimo, UCB baudos dydis turėjo būti sumažintas mažiausiai 75 %. Tokiu atveju kiti baudos dydžio skaičiavimo veiksniai, kaip antai trukmė, lengvinančios ir sunkinančios aplinkybės bei apyvarta, į kurią atsižvelgiama skirtingai vertinant, būtų pakeisti.

230 Dėl *lex mitior* taikymo atgal principo Komisija pažymi, jog nors tiesa, kad tai yra bendrasis baudžiamosios teisės principas, sprendimai, kuriais skiriamos baudos konkurencijos srityje, nėra baudžiamojo pobūdžio. Teismų praktika nepatvirtina ieškovės tvirtinimo dėl privalomo *lex mitior* taikymo atgal konkurencijos srityje. Be to, šio principo taikymas leidžia daryti prielaidą, kad keičiamas baudos skaičiavimo teisinis pagrindas, t. y. Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, kurios nepakeitė 2002 m. Pranešimas dėl bendradarbiavimo.

231 Komisija turi diskreciją nustatydamą baudų dydžius, o šią diskreciją riboja pranešimai dėl bendradarbiavimo. Teismų praktikoje buvo patvirtinta, kad kadangi šiems pranešimams galioja Reglamento Nr. 17 nuostatos, Komisija turi didelę diskreciją nustatydamą baudų lygį, kuris atitinka jos vykdomos konkurencijos politikos poreikius. Be to, diskrecija ji naudojasi tiek laiko, kiek galioja taikytinas pranešimas. Šiuo klausimu Komisija pažymi, kad nuo 2002 m. vasario 14 d. 2002 m. Pranešimas dėl bendradarbiavimo pakeitė 1996 m. Pranešimą. Tačiau UCB teisėtus lūkesčius riboja kiekvieno pranešimo, šiuo atveju 1996 m. Pranešimo apie bendradarbiavimą, taikymas *ratione temporis*.

232 Bet kuriuo atveju Komisija išreiškia abejones dėl to, ar 2002 m. Pranešimas dėl bendradarbiavimo apskritai yra palankesnis už 1996 m. Pranešimą. Ar taip yra, neturėtų būti nustatoma remiantis tam tikrų 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo

nuostatų vertinimu. Priešingu atveju Komisija būtų įpareigota taikyti šį pranešimą atgal tik įmonių, kuriomis jis būtų palankus, atžvilgiu, o tai keltų pavojų jos politikos nuoseklumui.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

Dėl *lex mitior* taikymo

²³³ Iš teismų praktikos išplaukia, jog negaliojimo atgal principas neprieštarauja gairių, kuriomis remiantis padidinamos baudos, skirtos už pažeidimus, padarytus iki jų priėmimo, taikymui su sąlyga, kad jomis įgyvendinamą politiką būtų galima pakankamai aiškiai numatyti atitinkamo pažeidimo padarymo momentu (91 punkte minėto sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 202–232 punktai).

²³⁴ Todėl Komisijos teisė, net ir sąlyginė, taikyti atgal suinteresuotųjų asmenų nenaudai elgesio taisykles, pavyzdžiui, gaires, kuriomis siekiama išorinio poveikio, panaikina bet kokią šios institucijos pareigą taikyti *lex mitior*.

Dėl UCB baudos skaičiavimo

²³⁵ Siekiant apskaičiuoti UCB baudą pirmiausia reikia nurodyti šio sprendimo 212–217 punktuose pateiktus vertinimus.

236 Taip pat aplinkybė, kad Komisijos vertinimai dėl vieningo ir tęstinio pažeidimų pobūdžio yra klaidingi, daro įtaką UCB paskirtos baudos dydžiui atsižvelgiant į 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo. Taigi, kaip tai pripažįsta Komisija (žr. šio sprendimo 229 punktą), UCB turėtų būti taikomos 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus „Baudos neskyrimas arba labai didelis baudos sumažinimas“ nuostatos, jeigu pasauliniai susitarimai buvo laikomi pažeidimu, atskiru nuo Europos susitarimų, ir todėl jiems buvo suėjusi senatis. Iš tikrųjų tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad UCB pranešė apie europinį susitarimą Komisijai ir patenkino kitas 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriuje numatytas sąlygas (žr. šio sprendimo 237 punktą).

237 Pagal 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių:

„Įmonei, kuri:

- a) praneša Komisijai apie slaptą kartelį iki pastaroji, priėmusi atitinkamą sprendimą, atlieka patikrinimą kartelyje dalyvaujančiose įmonėse, ir jei dar neturi pakankamai informacijos, kad įrodytų kartelinio susitarimo, apie kurį pranešama, egzistavimą;
- b) pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelinio susitarimo egzistavimą;
- c) nutraukė savo dalyvavimą neteisėtoje veikloje ne vėliau kaip pranešimo apie kartelį momentu;

- d) suteikia Komisijai visą naudingą informaciją, visus turimus dokumentus bei įrodymus apie kartelį ir nuolat bei visapusiškai bendradarbiauja per visą tyrimą;
- e) nevertė kitos įmonės dalyvauti kartelyje ir nekurstė jos atlikti neteisėtų veiksmų bei nebuvo pagrindinė jų vykdytoja;

bauda, kuri būtų skirta, jei įmonė nebūtų bendradarbiavusi, sumažinama mažiausiai 75 % arba gali būti visai neskiriama.“

²³⁸ Tokiomis aplinkybėmis reikia 45 % padidinti pradinę 12,9 mln. EUR sumą, kurią Komisija nustatė pagal pažeidimo sunkumą (žr. šio sprendimo 15 punktą), atsižvelgiant į pažeidimo trukmę, lygią maždaug ketveriems su puse metų (nuo 1994 m. kovo 14 d. iki 1998 m. rugsėjo 30 d.). Taigi pagrindinė bauda turi būti lygi 18,705 mln. EUR.

²³⁹ Kadangi UCB atžvilgiu nebuvo nurodyta jokia sunkinanti aplinkybė, atsižvelgiant į jos bendradarbiavimą, pagrindinei baudai reikia taikyti procentinį sumažinimą. Tam, kad būtų nustatyta ši procentinė išraiška, reikia manyti, jog UCB nutraukė europinį susitarimą, o tai leido Komisijai nustatyti dideles baudas, kai tokios galimybės ji neturėjo remdamasi vien pasauliniu karteliu, kuris buvo nurodytas jos pirmojo įsikišimo

momentu (žr. šio sprendimo 9 punktą). Be to, iš Sprendimo 102, 105, 107, 108, 109, 114, 118, 119 ir 120 konstatuojamųjų dalių matyti, kad devyni UCB nurodyti susitikimai apima visą pažeidimo, susijusio su EEE, laikotarpį, o šeši susitikimai, kuriuose *Akzo Nobel* nedalyvavo, buvo tik tarpiniai, kaip tai matyti iš 110, 112, 113, 115, 116 ir 117 konstatuojamųjų dalių.

240 Tačiau UCB nedalyvavo šiek tiek mažiau nei dviejuose trečdaliuose susirinkimų. Be kita ko, nors UCB veikė savo iniciatyva, vis dėlto tą dieną, kai pateikė šią informaciją (1999 m. liepos 26 d.), ji jau žinojo apie tai, kad Komisija ėmėsi veiksmų pasaulinio cholino chlorido kartelio atžvilgiu.

241 Tokiomis aplinkybėmis pagrindinę baudą, nustatytą šio sprendimo 238 punkte, reikia sumažinti iki 90 %, o tai reiškia, kad UCB baudos sumą reikia sumažinti iki 1,870 mln. EUR.

242 Kadangi trečiąjį pagrindą UCB pateikė tuo atveju, jeigu Pirmosios instancijos teismas pritartų Komisijos tvirtinimui, susijusiam su vieningu ir tęstiniu pasaulinių ir Europos susitarimų pobūdžiu (žr. šio sprendimo 35 punktą), nėra reikalo priimti sprendimo šiuo klausimu. Iš tikrųjų, net jeigu UCB, remdamasi šiuo pagrindu, prašytų ir to, kad jai nebūtų paskirta bauda, jos argumentai yra grindžiami, pirma, vieningo ir tęstinio pažeidimo egzistavimu, t. y. aplinkybe, kuri nebuvo nurodyta, antra, 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu (žr. šio sprendimo 225 punktą) ir, trečia, aplinkybe, kad kadangi ji nebendradarbiavo, Komisija negalėjo paskirti baudos. Taigi argumentas, susijęs su 2002 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu, jau buvo atmestas (žr. šio sprendimo 233 ir 234 punktus), kai Pirmosios instancijos teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, įvertino UCB bendradarbiavimo apimtį iki 90 % sumažindamas baudos, kuri jai kitu atveju būtų paskirta, dydį.

243 Todėl UCB turi būti nustatyta 1,870 mln. EUR bauda.

244 Remiantis tuo, kas išdėstyta, reikia, pirma, panaikinti Sprendimo 1 straipsnio b ir f punktus tiek, kiek jie susiję su pažeidimu, kuriuo ieškovės kaltinamos laikotarpio, ankstesnio už 1994 m. lapkričio 29 d., atžvilgiu, BASF atveju ir laikotarpio, ankstesnio už 1994 m. kovo 14 d., atžvilgiu, UCB atveju, antra, nustatyti BASF ir UCB paskirtų baudų dydžius atitinkamai 35,024 mln. EUR ir 1,870 mln. EUR ir, trečia, atmesti likusią ieškinio dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

245 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Pirmosios instancijos teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.

246 Kadangi byloje T-101/05 buvo atmesti keli BASF nurodyti pagrindai, tačiau buvo pritarta penktajam pagrindui, reikia nuspręsti, jog kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

247 Kadangi byloje T-111/05 nebuvo patenkinta didžioji dalis Komisijos reikalavimų, reikia nuspręsti, kad ji padengia savo bylinėjimosi išlaidas ir 90 % UCB patirtų bylinėjimosi išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (antroji kolegija)

nusprendžia:

- 1. Dėl sprendimo priėmimo byla T-112/05, *Akzo Nobel ir kt. prieš Komisiją* atskiriama nuo bylų T-101/05 ir T-111/05.**
- 2. 2004 m. gruodžio 9 d. Komisijos sprendimo 2005/566/EB, susijusio su EB 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-2/37.533 – Cholino chloridas), 1 straipsnio b ir f punktai panaikinami tiek, kiek juose nurodomas pažeidimas, kuriuo kaltinamos BASF AG ir UCB SA laikotarpio, ankstesnio už 1994 m. lapkričio 29 d., atžvilgiu, BASF atveju ir laikotarpio, ankstesnio už 1994 m. kovo 14 d., atžvilgiu, UCB atveju.**
- 3. Byloje T-101/05 BASF skiriama 35,024 milijono EUR bauda.**
- 4. Byloje T-111/05 UCB skiriama 1,870 milijono EUR bauda.**
- 5. Atmesti likusią ieškinio dalį.**

6. **Byloje T-101/05 kiekviena bylos šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

7. **Byloje T-111/05 Komisija padengia savo ir 90 % UCB patirtų bylinėjimosi išlaidų.**

Meij

Forwood

Papasavvas

Paskelbta 2007 m. gruodžio 12 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininko pareigas einantis

E. Coulon

A. W. H. Meij

Turinys

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas	II - 4960
Procesas ir šalių reikalavimai	II - 4968
Dėl teisės	II - 4971
1. Pirminės pastabos	II - 4971
2. Dėl pirmojo BASF ieškinio pagrindo, pagrįsto Reglamento Nr. 17, Reglamento Nr. 1/2003 ir gairių pažeidimu dėl baudos padidinimo 100 % siekiant atgraso- mojo poveikio	II - 4972
Šalių argumentai	II - 4972
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 4974
3. Dėl antrojo BASF nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto teisinio saugumo ir proporcingumo principų pažeidimu dėl baudos padidinimo 50 % įvertinus reci- dyvą ir dėl klaidingo šio padidinimo apskaičiavimo	II - 4977
Šalių argumentai	II - 4977
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 4980
4. Dėl trečiojo BASF nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto klaidingu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu	II - 4984
Šalių argumentai	II - 4984
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 4989
Dėl 1999 m. gegužės 6 d. dokumento	II - 4991
Dėl 1999 m. gegužės 17 d. susitikimo	II - 4992

Dėl 1999 m. gegužės 21 d. pranešimo	II - 4996
Dėl 1999 m. liepos 23 d. pranešimo	II - 4997
Dėl 1999 m. birželio 15 d. ataskaitos ir 1999 m. birželio 23 d. pranešimo vertinimo 1999 m. gegužės 26 d. prašymo pateikti informaciją atžvilgiu ...	II - 4997
Dėl 1999 m. liepos 16 d. pranešimo	II - 4998
Bendras BASF baudos sumažinimo vertinimas	II - 4998
5. Dėl BASF nurodyto ketvirtojo ieškinio pagrindo, pagrįsto nepakankamu baudos sumažinimu, neatsižvelgiant į 1996 m. Pranešimą dėl bendradarbiavimo	II - 5000
Šalių argumentai	II - 5000
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5002
6. Dėl BASF ir UCB nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto teisės klaida pasaulio ir Europos susitarimus kvalifikuojant kaip vieną ir tęstinį pažeidimą	II - 5004
Šalių argumentai	II - 5004
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5013
Preliminarios pastabos	II - 5013
— Dėl BASF argumentų apimties	II - 5013
— Dėl vieno ir tęstinio pažeidimo sąvokos	II - 5013
— Komisijos pozicija pranešime apie kaltinimus ir teiginiai Spren-dime	II - 5016
Dėl nagrinėjamų neteisėtų veiksmų kvalifikavimo	II - 5020
Dėl BASF baudos skaičiavimo	II - 5033
	II - 5047

7.	Dėl antrojo UCB nurodyto ieškinio pagrindo, pagrįsto klaidingu 1996 m. Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymu	II - 5036
	Šalių argumentai	II - 5036
	Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5039
	Dėl <i>lex mitior</i> taikymo	II - 5039
	Dėl UCB baudos skaičiavimo	II - 5039
	Dėl bylinėjimosi išlaidų	II - 5043